

II ИНДИКАТОРИ

Индикатори одрживог развоја дефинишу подручје које повезује економију, заштиту животне средине и друштвене делатности. Примарна улога индикатора је да прати и извештава о напретку током процеса имплементације стратегија одрживог развоја.

Индикатори који су коришћени за профилисање локалне заједнице и које треба користити за годишње праћење и извештавање су одабрани са званичне листе индикатора Националне Стратегије одрживог развоја Републике Србије.

Поменути индикатори су дефинисани заједничким радом представника свих градова и општина укључених у "Exchange 2".

Индикатор бр. 1 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА - ВОДА ИНДИКАТОР: Квалитет површинских вода
--	--

Дефиниција (е)	<p>Површинске воде се односе на домаће воде (стајаће и текуће), осим подземних вода; транзиционе и приобалне воде, осим када је у питању хемијски статус када оне укључују и територијалне воде.</p> <p>Водно тело површинских вода подразумева посебан и важан део површинских вода као што су језера, акумулације, потоци, реке или канали, део потока, реке или канала, транзиционе воде или приобалне воде.</p> <p>Статус површинске воде је општи израз за статус водног тела површинских вода и одређен је лошијим статусом базираном на упоређивању еколошког и хемијског статуса.</p> <p>Добар статус површинске воде означава статус водног тела површинске воде када су и његов еколошки и његов хемијски статус најмање "добри".</p> <p>Еколошки статус подразумева квалитет структуре и функционисања воденог екосистема непосредно зависног од површинских вода.</p> <p>Уколико се одабере ЕБИ (проширени биотички индекс) индекс, мерење квалитета површинских вода се добија на основу модификације макроинвертебрата састава заједнице. Мерење се заснива на упоређивању очекиване и уочене заједнице у речном сливу. Вредности ЕБИ индекса су груписане у пет квалитативних класа од којих је свака означена различитом бојом.</p> <p>Учесталост мерења Синтетичке индикаторе би требало мерити месечно.</p>
----------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички хидрометеоролошки завод Србије, Кнеза Вишеслава 66, Београд www.hidmet.gov.rs/ciril/kvalitetvode/index.php	о опасним материјама у водама (Службени гласник РС, Институционални оквир Праћење квалитета воде у Републици Србији се одвија на основу уредби и програма за систематско праћење квалитета воде. Хидрометеоролошки завод је у обавези да врши

E-mail: env-office@hidmet.sr.gov.yu
Хидролошки годишњи преглед – 3. Квалитет воде

Агенција за заштиту животне средине
<http://www.sepa.sr.gov.yu/index.php?menu=6&id=8006&akcija=showExternal>

систематско праћење површинских (реке, акумулације, језера И сл.) и подземних вода на територији Републике Србије. На основу Закона о водама Републике Србије, периодично (годишње) се објављује Програм за систематско испитивање квалитета воде.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и Дирекција за воде, су надлежни за сектор вода у Србији. У АП Војводини, Покрајински секретаријат пољопривреде, шумарства и водопривреде је задужен за управљање водама.

Правни оквир

Закон о заштити животне средине (Службени гласник РС, бр.135/04)

Закон о водама (Службени гласник РС, бр. 46/91, 53/93, 67/93, 48/94, 54/96 и 101/05) – Нови закон је у скупштинској процедури

Правилник бр. 31/82)

Правилник о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода (Службени гласник СРС 47/83)

ВРЕДНОСТИ

Квалитет површинских вода ЕБИ индекс	ЕБИ индекс, 2005	ЕБИ индекс, 2006	ЕБИ индекс, 2007
град	2/3	2	2/3

Вредности ЕБИ индекса су груписане у пет квалитативних класа од којих је свака означена различитом бојом.

Коментари у вези са индикаторима – Чињенични и статистички подаци

Сапробиолошка испитивања квалитета воде на профилу Јасика показују да су у водотоку доминирали организми– индикатори β и α -мезосапробне зоне. Вредности индекса сапробности упућују на присуство умереног органског оптерећења. Констатована је доминација силикатних алги. Субдоминантне су зелене алге. Индекс сапробности се кретао у границама 2 класе квалитета вода. Добијене вредности индекса сапробности кретале су се у границама од 2 до 2 / 3 класе квалитета вода .

Сапробиолошка испитивања квалитета воде, на профилу Бивоље, показују да је водоток оптерећен умереним органским загађењем. У свим периодима испитивања у њему су углавном присутне алге из групе Bacillariophyta, биоиндикатори и β - α -мезосапробне зоне. Индекс сапробности у свим перидима испитивања одговарао је **2 класи квалитета вода осим у летњем периоду, када су одговарале 2 /3 класи квалитета вода .**

Закључак

I

На профилу Јасика (З.Морава) и Бивоље (Расина) у циљу сагледавања стања екосистема одређује се сапробни индекс (СИ) који је најближи раширеном биотичком индексу. На основу датих вредности сапробног индекса можемо рећи да су површинске воде општине Крушевац-а на граници између (2 класе ЕБИ) **мало загађене воде са добро развијеним животињским светом** и (3 класе ЕБИ) **загађене воде**, што је последица оптерећених вода које долазе тако и испуштања непречишћених урбаних отпадних вода града Крушевац-а. Потребно је приступити активностима које имају за циљ пречишћавање отпадних вода Града Крушевца.

Индикатор бр. 2 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА - ВОДА ИНДИКАТОР: Управљање отпадним водама у градским срединама
--	---

Дефиниција (е)	<p>Пречишћена вода је вода која је претрпела одређени третман како би се смањило њен штетан утицај на здравље људи и екосистем.</p> <p>Отпадне воде у градским срединама су отпадне воде из домаћинства или мешавина отпадних вода домаћинства и индустријских отпадних вода и/или кишнице.</p> <p>Отпадне воде из домаћинства су отпадне воде из насељених места и преваходно потичу од људи и њихових домаћинства.</p> <p>Индустријске отпадне воде су отпадне воде које потичу од пословних објеката у којима се спроводе пословне и производне делатности.</p> <p>Агломерација је област у којој су становништво и/или економске активности довољно сконцентрисани за заједничко прикупљање и одвођење отпадних вода до постројења за пречишћавање или до крајњег места испуштања.</p> <p>Одводни систем подразумева систем цеви којима се отпадне воде у градским срединама прикупљају и одводе.</p> <p>Популацијски еквивалент (ПЕ) је органски биоразградиви материјал који захтева петодневну биохемијску потражњу кисеоника (БОД5) од 60г кисеоника на дан.</p> <p>Примарна обрада значи обраду отпадних вода из градских средина физичким или хемијским процесом укључујући и суспендоване честице, или примену неког другог поступка којим се БОД5 долазећих отпадних вода смањује за најмање 20% пре испуштања, а укупне суспендоване честице долазећих вода су смањене за минимум 50%.</p> <p>Секундарна обрада подразумева обраду отпадних вода из градских средина поступком који укључује биолошки третман секундарним честицама.</p> <p>Еутрофикација је “обогаћивање” воде хранљивим материјама, посебно азотом и/или фосфором, чиме се подстице убрзани раст алги и виших облика биљака и ствара непожељни дисбаланс организама присутних у води, а тиме и смањује тражени квалитет воде.</p> <p>Индикатор се мора рачунати на следећи начин: (Укупна количина пречишћене воде / Укупна потражња воде) * 100</p> <p>Учесталост мерења Годишње/ Шестомесечно</p>
-----------------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Локална/Општинска (Градска) јавна/комунална предузећа	<u>Институционални оквир</u> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и Републичка дирекција за воде су

надлежни за сектор вода у Србији. У АП Војводини, Покрајински секретаријат пољопривреде, шумарства и водопривреде је задужен за управљање водама.

Систематско праћење још увек није успостављено и очекује се да ће нови закони уредити ову област.

Правни контекст

Национални индикатор – Министарство животне средине и просторног планирања

Закон о заштити животне средине (Службени гласник РС, бр. 135/04)

Закон о водама (Службени гласник РС, бр.46/91, 53/93, 67/93, 48/94, 54/96 и 101/05) – Нови закон је у скупштинској процедури

Правилник о опасним материјама у водама (Службени гласник РС, бр. 31/82)

Правилник о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода (Службени гласник СРС 47/83)

Неке од основних уредби које треба да регулишу ову област су у фази припреме

ВРЕДНОСТИ

Управљање отпадним водама у градским срединама	примарно	секундарно	без пречишћавања
Република Србија 2007	1%	7%	92%
град 2005	0	0	100
град 2006	0	0	100
град 2007	0	0	100

Vrednost indikatora 2005

Vrednost indikatora 2006

Vrednost indikatora 2007

Градском канализацијом је обухваћено 90 % становништва у оквиру ГУП-а. Укупна дужина канализационе мреже износи 214 км, према врсти цевног материјала заступљени су: керамика, азбест-цемент, пластика и бетон; углавном кружне цеви пречника од 200мм до 1600мм. Секундарна мрежа је пречника 200 мм до 400 мм; завршена је изградња главних градских колектора: Кошијског, Кожетинског и Бивољског и тиме је 90 % отпадне воде са подручја ГУП-а, доведено на локацију за пречишћавање. Изграђени су пратећи објекти који су потребни за реализацију овог пројекта на бази досадашње документације:

- изграђена је црпна станица на доводном колектору од бетона пречника 1 600 мм;
- од црпне станице до улива у З. Мораву изграђен је бетонски колектор пречника 1 000 мм;
- изграђен је објекат са дизел агрегатом;
- око објекта црпне станице изведен је обилазни бетонски цевовод са пратећим ревизионим шахтовима;
- за одвођење отпадне воде исталисана су два црпна агрегата
- извршен је откуп грађевинског земљишта за цело будуће постројење;
- објекат и локација је под сталним надзором, ограђена је и налази се крај заобилазног пута око Крушевца.

За третман својих отпадних вода поједина индустријска постројења су изградила постројења за предтретман која су под надзором ЈКП „Водовода „.

Обзиром на значајно дуг застој у наставку градње овог постројења, као и значајних измена предходних услова и података при изради пројектне документације у задњој деценији за поменуто постројење, очекује се његово препројектовање.

Закључак

Потребно је приступити активностима на управљању отпадних вода општине како је предвиђено „ Генералним пројектом сакупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода насеља општине Крушевац,,. Пројекат је урадио Институт за водопривреду „Јарослав Черни,, 2007. године. Предходну студију оправданости за овај пројекат је такође урадио Институт за водопривреду „ Јарослав Черни,, 2007. године.

Треба наћи финансијска средства да се овај пројекат реализује.

Индикатор бр. 3 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА - ВАЗДУХ ИНДИКАТОР: Број дана са лошим квалитетом ваздуха
--	--

Дефиниција	<p>Квалитет ваздуха зависи од нивоа заступљености загађивача (гасова или честица) за које се зна да су штетни по здравље људи, или да узрокују штетне ефекте на природне екосистеме када прелазе дозвољене граничне вредности.</p> <p>Индикатор показује колико је пута (у колико случајева) повећана гранична вредност одређеног загађивача. Основни податак је број пута/случајева у којима је гранична вредност загађивача повећана у односу на дозвољену концентрацију.</p> <p>Број пута/случајева се израчунава на основу периода дефинисаног граничном вредношћу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дневно (уколико се граничне вредности заснивају на дневној концентрацији), - сваких 8 сати (ако се гранична вредност заснива на осмочасовној концентрацији), и - сваког сата (уколико се заснива на једночасовној концентрацији). <p>У обзир се узимају само фиксне вредности узорака које представљају минималне забележене податке. При овоме се мора се имати у виду непоузданост методе за мерење, а што је дефинисано Директивом 96/62/ЕЦ.</p> <p>Уколико у одређеној зони или агломерацији постоји више фиксних тачака узорковања за одређени загађивач, треба узети податке са контролне тачке у којој се бележи највећи број прекорачења граничне вредности током године.</p> <p>Због тога за сваки одабрани загађивач ваздуха, индикатор треба да одговара броју пута/случајева прекорачења граничне вредности током календарске године који се <u>умањује</u> за број пута/случајева признатих на основу Директиве 96/62/ЕЦ. У случају да је број прекорачења мањи од броја дозвољених вредности, индикатор ће бити нула.</p> <p>Индикатор се одређује на основу мерења током једне календарске године</p>
------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
<p>Републички хидрометеоролошки завод Србије, Кнеза Вишеслава 66, Београд www.hidmet.gov.rs/ciril/kvalitetvode/index.php Е-mail: env-office@hidmet.sr.gov.yu</p> <p>Секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој АПВ</p> <p>Надлежне регионалне</p>	<p>Како би се ограничио ризик од повремених загађивања, као и дуготрајне изложености високим нивоима одређених загађивача, Светска здравствена организација дефинише и периодично ревидира параметре за дозвољене/препоручене вредности свих загађивача, а на основу епидемиолошких студија и студија о контролисаној изложености загађењу.</p> <p>Стандарди квалитета ваздуха о дозвољеним граничним вредностима су прописани Директивама ЕУ и/или националним и локалним уредбама. Директиве ЕУ прописују да се мора припремити програм или план за очување граничних вредности квалитета ваздуха у ситуацијама када у појединим</p>

институције Списак надлежних институција за 2007. и 2008. је дат на веб сајту www.ekoserb.sr.gov.yu/ прописи

областима или агломерацијама један или више загађивача прелазе дозвољене граничне вредности, (Директива 96/62/ЕЦ и друге директиве које произилазе из ње дефинишу граничне вредности сваког загађивача узимајући у обзир и праг толеранције. Праг толеранције, који је одређен за сваког загађивача, се временом смањује, тако да до рока када се мора испоштовати гранична вредност, праг толеранције за све загађиваче мора бити нула).

У оним областима и агломерацијама где граничне вредности нису прекорачене, мора се одржати дати квалитет ваздуха.

Институционални оквир

Министарство животне средине и просторног планирања је надлежно за ову област. Министарство годишње издаје дозволе релевантним институцијама за мерење квалитета ваздуха. Најчешће су то Заводи за заштиту здравља. Списак овлашћених и надлежних институција је дат на веб сајту Министарства. Србија има свега пет аутоматизованих мерних станица за контролу квалитета ваздуха. Током 2009. је предвиђено успостављање 24 нове мерне станице широм Србије. Ове станице ће покрити готово читаву територију Србије

Правни оквир

Национални сет индикатора – Министарство животне средине и просторног планирања
Закон о заштити животне средине (Службени гласник РС, бр. 135/04)

Закон о процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр.135/04)

Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине (Службени гласник РС, бр. 135/04)

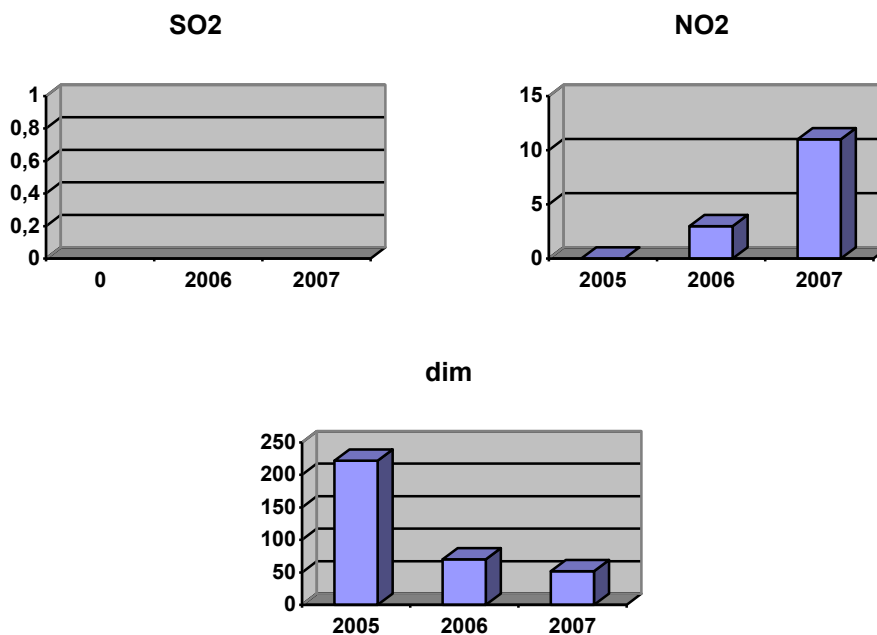
Правилник о граничним вредностима, методама мерења емисије, критеријума за успостављање мерних места и евиденцији података (Службени гласник РС, бр. 54/92 и 30/99);

Правилник о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података (Службени гласник РС, бр. 30/97, 35/97);

У ПРОЦЕДУРИ – Уредба о привременим граничним вредностима емисија у ваздух и воду.

ВРЕДНОСТИ

Број дана са лошим квалитетом ваздуха	2005	2006	2007
CO ₂	0	0	0
NO ₂	0	3	11
Дим	222	70	52

Коментари у вези са индикаторима – Чињенични и статистички подаци

Анализирали смо податке добијене у току: 2005. године, 2006. године и 2007. године. Пратили смо средње годишње концентрације за SO₂, NO₂, чађ и број дана у години са већим дневним концентрацијама од ГВИ за наведене полутанте по мерним местима.

У свету је присутан силазни тренд SO₂ у развијеним земљама. Просечне годишње концентрације SO₂ у већим градовима не прелази 50 μg/m³.

Средње годишње вредности за SO₂ су знатно испод норми прописаних Правилником (50 μg/m³). Нешто веће вредности имамо на мерном месту које се налази у близини градске топлане и поред врло прометне саобраћајнице са просечном фреквенцијом саобраћаја од 404 лака и 95 течких возила на сат. У току ове три године није било дана у Крушевцу са већим дневним концентрацијама SO₂ од граничних вредности имисије, већ су те вредности знатно испод прописаних.

Азотни оксиди су често присутни у урбаним срединама а главни извор је саобраћај. Средње годишње концентрације азотних оксида у испитиваном периоду су нешто веће у 2007. години. Исте године имамо појаву да у појединим данима имамо дневне концентрације преко ГВИ, као и три дана у 2006. години на мерним местима уз веће саобраћајнице и то у току летњег периода када нема ложења, па можемо рећи да је главни емитер азотних оксида у овом случају саобраћај.

Концентрација честица у ваздуху теже се може упоређивати, јер се користе различите методе мерења. У новијим препорукама WHO не даје препоручене смернице за честице јер сматра да су подаци из епидемиолошких студија за сада недовољно поуздани да би се препоручила концентрација за коју се сматра да неће довести до оштећења здравља изложеног становништва. У Крушевцу пратимо концентрације чађи.

На свим мерним местима у току сваке године имамо дане са већим концентрацијама чађи од ГВИ за дневне концентрације. Број дана у току године са садржајем чађи изнад ГВИ расте до 2005. године, када на једном мерном месту имамо 222 дана са концентрацијама које су изнад ГВИ. Дневне концентрације чађи су изнад ГВИ у зимском периоду. Највећа повећања

I

концентрација чађи су у зонама у којима су индивидуална ложишта која користе фосилна горива (углавном угаљ), и у зони у којој се налази градска топлана.

Закључак

Неопходно је извршити и континуирано усклађивати постојећу легислативу са ЕУ и према преузетим међународним обавезама, направити катастар загађивача, као и акциони план смањења емисије загађујућих материја у складу са постојећом легислативом (смањење емисије из локалних котларница и друмског железничког саобраћаја), ревидирати и надоградити по локалним заједницама мониторинг емисија, успоставити акциони план за увођење мониторинга квалитета ваздуха у локалним заједницама где га нема.

Увођење "чистих" технологија

Рационална потрошња енергије чиме се смањује потрошња фосилних горива

Одговарајућа дистрибуција извора загађујућих материја

Одговарајућа географска дистрибуција извора загађујућих материја

Примена уређаја за смањење емисије загађујућих материја

Развијати свест код најширих слојева становништва за очување квалитета ваздуха и одрживи развој

Индикатор бр. 4 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА – КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА / БИОДИВЕРЗИТЕТ ИНДИКАТОР: Заштићене области
--	---

Дефиниција (е)	<p>Овај индикатор се тиче одрживог развоја, рестаурације и заштите земљишта и локација на територији општине. Урбана експанзија повећава урбану област на штету нетакнуте природе и зелених површина. Шта више, у многим градовима, социо-економска трансформација која се одиграла у протеклом веку, довела је до напуштања развијеног и загађеног земљишта. Одржива употреба земљишта подразумева ефикасну употребу земљишта путем планског урбаног развоја, минимизирањем употребе пољопривредног и природног земљишта (Греенфиелд локације) и повећањем коришћења развијеног земљишта путем рестаурације и надоградње.</p> <p>Друге дефиниције значајне за правилну употребу индикатора су:</p> <p>Општинска област: област под административном управом општине (укључујући и руралне области);</p> <p>Развијено/урбанизовано земљиште: земљиште под објектима, у прекинутом или непрекинутом низу, које одговара класи земљишта “вештачких површина” у складу са ЦОРИНЕ Ланд Цовер класификацијом коришћења земљишта.</p> <p>Неискоришћено земљиште (греенфиелд): земљиште “непокривено” вештачким површинама, које одговара било којој класи у оквиру ЦОРИНЕ Ланд Цовер класификације, осим класи “вештачких површина”.</p> <p>Заштићене области: области у којима су вегетација и природа под посебном заштитом и у којима земљишни покривач не може претрпети веће промене.</p> <p>Индикатор се рачуна: (Укупна површина заштићене области / Укупна општинска област) * 100</p>
----------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
Завод за заштиту природе, Др Ивана Рибара 91, Нови Београд www.natureprotection.org.yu Статистички годишњак	<p><u>Институционални оквир</u> Министарство животне средине и просторног планирања је надлежно за заштиту природе и заштићене области. Завод за заштиту природе прави планове за заштиту заштићених области.</p> <p><u>Правни оквир</u> Национални сет индикатора – Министарство животне средине и просторног планирања Закон о заштити животне средине (Службени гласник РС, бр. 135/04) Закон о заштити природе (Службени гласник СРЈ, бр. 36/77, 39/77, 2/89, 29/89, 39/89, 48/91, 17/92, 27/94) – <u>Урађен је нацрт новог закона који је тренутно предмет јавне расправе</u> Закон о националним парковима (Службени</p>

	<p>гласник СФРЈ, бр. 27/90, 45/90, 24/94, 28/96, 21/99, 44/99)</p> <p>Закон о шумама (Службени гласник РС, бр. 46/91, 83/92, 54/93, 60/93, 54/96)</p> <p>Правилник о категоризацији заштићених природних добара (Службени гласник РС, бр. 30/92);</p> <p>Правилник о начину обележавања заштићених природних добара (Службени гласник РС, бр. 30/92, 24/94, 17/96);</p> <p>Уредба о заштити природних реткости (Службени гласник РС, бр. 50/93, 93/93);</p> <p>Правилник о регистру заштићених објеката природе (Службени гласник РС, бр. 30/92);</p>
--	---

ВРЕДНОСТИ

Заштићене области	ха	%
Република Србија	531.571	6,2
град	118.40,00	0,14

Коментари у вези са индикаторима – Чињенични и статистички подаци

На територији Града Крушевца постоје још два природна добра која су у поступку заштите, а то су Храдст Расина који је старости око 200 година и Језеро Ћелије са којег се град Крушевац заједно са околином снабдева пијаћом водом.

Закључак

Заштићених области на територији града Крушевца има укупно шест одтога три храста лужњака у местима Липовац, Бела Вода, Мала Врбница и група стабала и једног цера у месту Јабланица, као и предео изузетних одлика у Наупару и општи резерват природе "Прокоп" у месту Буци код Крушевца.

Индикатор бр. 5 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА – КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА ИНДИКАТОР: Напуштено и загађено земљиште
--	--

Дефиниција (е)	<p>Овај индикатор се тиче одрживог развоја, рестаурације и заштите земљишта и локација на територији општине. Урбана експанзија повећава урбану област на штету нетакнуте природе и зелених површина. Шта више, у многим градовима, социо-економска трансформација која се одиграла у протеклом веку, довела је до напуштања развијеног и загађеног земљишта. Одржива употреба земљишта подразумева ефикасну употребу земљишта путем планског урбаног развоја, минимизирањем употребе пољопривредног и природног земљишта (Греенфиелд локације) и повећањем коришћења развијеног земљишта путем рестаурације и надоградње.</p> <p>Општинска област: област под административном управом општине (укључујући и руралне области);</p> <p>Развијено/урбанизовано земљиште: земљиште под објектима, у прекинутом или непрекинутом низу, које одговара класи земљишта “вештачких површина” у складу са ЦОРИНЕ Ланд Цовер класификацијом коришћења земљишта</p> <p>Неискоришћено земљиште (греенфиелд): земљиште “непокривено” вештачким површинама, које одговара било којој класи у оквиру ЦОРИНЕ Ланд Цовер класификације, осим класи “вештачких површина”..</p> <p>Напуштени објекти: објекти који нису више у употреби. И реновирање и пренамена се рачунају као збир подних површина у м² за сваки дати спрат;</p> <p>Напуштено земљиште (броунфиелд): део развијеног/урбанизованог земљишта (вештачких површина) који није више у употреби (за становање, индустрију или услужне делатности);</p> <p>Загађено земљиште (броунфиелд): површине на којима је степен загађености земљишта толико висок да је пре претходне употребе, уколико је таква могућа, неопходно извршити његову ремедијацију.</p> <p>Овај индикатор се мора обрачунавати као: (Укупна површина напуштеног и загађеног земљишта / Укупна градска територија * 100</p> <p>Индикатор се проверава на пет година.</p>
-----------------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Локална јавна/комунална предузећа – загађено земљиште	<u>Институционални оквир</u> Министарство животне средине и просторног планирања
Локална еколошка инспекција – загађено и напуштено земљиште	<u>Правни оквир</u> Закон о заштити животне средине (Службени гласник РС, бр. 135/04) Правилник о критеријумима за одређивање локације и уређивање депонија (Службени

Општинска/градска управа – напуштено земљиште	гласник РС, бр.54/92) Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и методама њиховог испитивања Национални сет индикатора – Напредак у управљању загађеним земљиштем - Министарство животне средине и просторног планирања
--	---

ВРЕДНОСТИ

Напуштено и загађено земљиште	ха	%
Република Србија	Нема података	Нема података
Општина	Нема података	Нема података

Коментари у вези са индикаторима – Чињенични и статистички подаци

Према одредбама наведеног Правилника у опасне материје у земљишту спадају: кадмијум, олово, жива, арсен, хром, никл и флуор, а у штетне: бакар, цинк и бор. Средства за заштиту биља која се употребљавају за сузбијање корова су на бази тиазинских препарата: атразин и симазин.

Закључак

У циљу очувања Земљишта Републике Србије у оквиру интегралног система заштите животне средине потребно је да се прати стање и начин коришћења земљишта, идентификују се осетљива подручја, одређују се степен и карактеристике загађења.

Потребно је спровођење и контролисање технолошких поступака, смањење емисије, рециклирање и неутрализација отпада као и ефикасно одлагање неразградивог отпада из индустрије. Следеће је спровођење дефинисаног програма збрињавања и заштите од инфективног отпада: здравствених, ветеринарских и комуналних установа. Мере перманентне асанације у смислу одржавања квалитета земљишта обухватају: изградњу прописних објеката за депоновање отпада, као и гробља за људе и животиње, асанацију нужника, штала и септичких јама у руралним регијама и изградњу адекватне водоводне и канализационе мреже у насељима, изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода, спровођење хигијенског поступка сакупљања и одношења смећа, изградњу саобраћајне инфраструктуре са површином непропусном за воду, регулисање атмосферског талога, редовно прање улица и озелењавање слободних површина. Потребно је промовисати правилну примену агротехничких мера у пољопривреди.

Индикатор бр. 6 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА – ЛОКАЛНИ СИСТЕМ ПРЕВОЗА ИНДИКАТОР: Јавни превоз
--	--

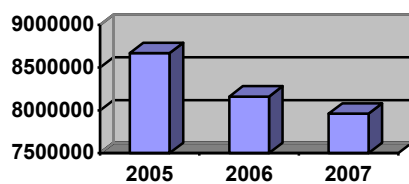
Дефиниција (е)	<p>Главни индикатор: а) Укупан број путовања јавним превозом по глави становника на дневном/годишњем нивоу (класификовати по разлозима за путовање, да ли су систематична или несистематична путовања, путовања по врсти превоза), просечно време проведено у путовању.</p> <p>Додатни индикатор: б) Просечна пређена даљина у току дана по глави становника (класификовати по врсти превоза и разлозима).</p> <p>Учесталост мерења Сваке треће године.</p>
----------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
<p>Уопштено говорећи, нема довољно хомогених и ажурираних података за израчунавање ових индикатора. Чешће и хетерогеније анализе можда би се могле наћи у оквиру пописа становништва (упитници у вези са превозом до школе и посла, по врсти превоза и времену проведеном у путу) или као део посебних студија које се спроводе на локалном нивоу у оквиру развоја секторских планова (план саобраћаја и кретања градске популације, план јавног превоза и сл.). Сходно томе, неизбежно је користити податке добијене испитивањем статистички значајног узорка популације са територије града или анализом активности предузећа која се баве јавним превозом.</p> <p>Локални/Општински аутобуски саобраћај</p> <p>Предузећа и компаније за превоз путника регистроване на територији општине/града</p> <p>Локална предузећа и организације са сопственим превозом радника (велике фабрике, школе, итд.)</p>	<p><u>Институционални оквир:</u> Министарство за инфраструктуру је надлежно за послове државне управе у области саобраћаја. Општина/Град, у складу са законом, уређује, пружа и организује јавни саобраћај на територији општине/града. Општи услови превоза су одређени од стране Републичке привредне коморе.</p> <p><u>Правни оквир:</u> Закон о превозу у друмском саобраћају (Службени гласник РС, бр. 46/95, 66/2001, 61/2005) Национални сет индикатора – Министарство животне средине и просторног планирања</p>

ВРЕДНОСТИ

Јавни превоз	2005	2006	2007
Број путника у локалном путничком саобраћају	8667815	8161965	7962324

Број путника у локалном саобраћају

Коментари у вези са индикаторима – Чињенични и статистички подаци

У посматраном периоду уочљив је опадајући тренд броја превезених путника у локалном путничком саобраћају у Крушевцу. Узроци уоченог тренда су пад привредних активности, отпуштање радника, односно смањен број запослених који су имали потребу за свакодневним превозом.

Индикатор бр. 7 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА - ОТПАД ИНДИКАТОР: Општински отпад по врсти одлагања
--	---

Дефиниција (е)	<p>Овај индикатор помаже у анализи количине, врсте и порекла чврстог отпада који се производи на територији општине и шаље на прераду у фабрике где се користи као извор енергије или за поновно искоришћавање.</p> <p>Индикатор, такође, помаже у изналажењу оптималног начина управљања отпадом имајући у виду трошкове и друге економске показатеље. Доле дате дефиниције су преузете из Директиве ЕУ бр. 91/156/ЦЕЕ (у даљем тексту Директива).</p> <p>1) Отпад: било која материја или предмет садржан у листи категорија отпада наведених у Анексу И Директиве, коју власник одбацује, намерава или мора да одбаци;</p> <p>2) Општински отпад: отпад из домаћинства и сличан индустријски отпад који се класификује шифром 20 00 00 у Европској класификацији отпада (EWЦ);</p> <p>3) Поновно искоришћавање: Свака активност која има за резултат производњу материјалних добара или енергије;</p> <p>4) Третман: свака планска физичка, хемијска, биолошка или механичка модификација оригиналног дела отпада у циљу производње енергије или материјалних добара;</p> <p>5) Селекција: механички третман који се односи на одвајање одређених делова од укупне масе општинског отпада како би се послало на третман за поновно искоришћавање или коришћење као извор енергије;</p> <p>6) Отпаци: отпад који се не може поново искористити, рециклирати или употребити као извор енергије;</p> <p>7) Поново искоришћен отпад: отпад који се може поново употребити, рециклирати или искористити као извор енергије;</p> <p>8) Гориво из отпада: чврсто гориво (у куглицама или плочицама) које се добија селекцијом неопасних делова општинског чврстог отпада у складу са институционално дефинисаним техничким карактеристикама.</p> <p>Индикатор треба изразити као кг/пц/дан отпада. Потребне су следеће вредности:</p> <p>а) Количина сакупљеног општинског отпада;</p> <p>б) Број становника;</p> <p>ц) Количина (укупно, домаћинства и општина) прикупљеног и пренешеног отпада у постројења за селекцију отпада;</p> <p>д) Количина (укупно, домаћинства и општинска) прикупљеног и пренешеног отпада на места за коначно одлагање (отпаци) или до постројења за поновно искоришћавање отпада (дати податке за коришћење отпада као извора енергије и податке за поновно искоришћавање);</p> <p>е) Количина отпада (укупно, домаћинства и општина) који није посебно прикупљан и пренешен у постројења за третман отпада (са подацима о отпацима);</p>
-----------------------	--

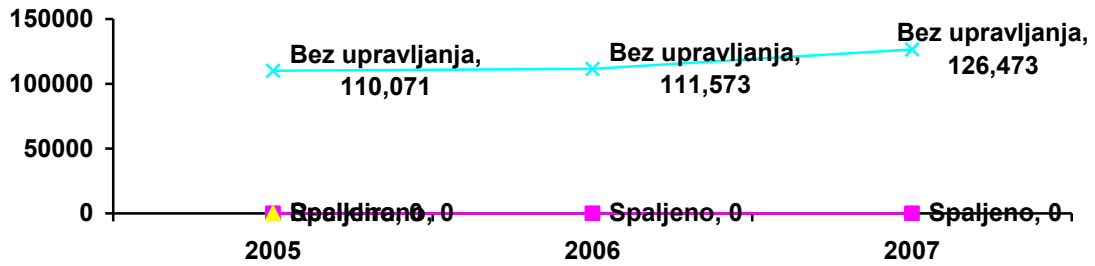
	<p>ф) Количина отпада (укупно, домаћинства и општинска) који није посебно прикупљан и пренешен на места за коначно одлагање или у постројења за поновно искоришћавање.</p> <p>Учесталост мерења Годишње</p>
--	---

Извори података	Институционални и правни контекст
<p>Локална (Општинска/Градска/регионална) јавна/комунална предузећа</p> <p>Компаније са сопственим системом за управљање отпадом (на пр: велике фарме, регистровани загађивачи, итд.)</p>	<p><u>Правни оквир:</u> Закон о заштити животне средине (Службени гласник РС, бр. 135/04) Закон о поступању са отпадним материјама (Службени гласник РС, бр. 25/96) – <u>Нацрт новог закона чека на усвајање од стране Скупштине</u> Правилник о поступању са отпадима који имају својство опасних материја (Службени гласник РС, бр. 12/95) Правилник о критеријумима за одређивање локације и уређивање депонија (Службени гласник РС, бр.54/92); Правилник о условима и начину разврставања, паковања и чувања секундарних сировина (Службени гласник РС, бр. 55/01).</p>

ВРЕДНОСТИ

Општински отпад по врсти одлагања	Депонија, т и %	Спаљен отпад, т и %	Рециклиран, т и %	Процена количине отпада која завршава без икаквог управљања, %
Република Србија 2007				
град 2005	22.949	0	0	110.071
град 2006	25.550	0	45.96	111.573
град 2007	27.765	0	63.73	126.473

Отпад по врсти одлагања, %

Коментари у вези са индикаторима – Чињенични и статистички подаци

Из табеларног приказа вредности, можемо уочити тенденцију раста депоновања отпада из године у годину а нарочито је уочљиво да је у 2010. години дошло до повећања рециклираног отпада у првом тромесечју године, што су прави индикатори да и у будућности у овом смеру треба развијати организовано сакупљање отпада и секундарних сировина.

Закључак

Потребно је планирати у наредном периоду проширење пружања услуга организованог изношења смећа И у осталим сеоским срединама које тренутно нису обухваћена услугом организованог изношења смећа, како би у потпуности смањили количине отпада који завршава у природи без икаквог управљања.

Индикатор бр. 8 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА - ОТПАД ИНДИКАТОР: Рециклирани отпад
--	---

Дефиниција (е)	<p>Посебно прикупљање делова отпада који се могу рециклирати је један од најважнијих фактора за повећање укупне количине отпада која се може послати на поновно искоришћавање. Стога је овај индикатор од великог значаја јер даје детаљну анализу резултата посебног прикупљања различитих врста отпада, као и корисне информације о најлогичнијем наставку ових активности.</p> <p>1) Отпад: било која материја или предмет садржан у листи категорија отпада наведених у Анексу И Директиве (Директива 91/156/ЕЕЦ), коју власник одбацује, намерава или мора да одбаци (Директива 91/156/ЕЕЦ о отпаду);</p> <p>2) Општински отпад: отпад из домаћинства и сличан индустријски отпад који се класификује шифром 20 00 00 у Европској класификацији отпада (ЕВЦ); општински отпад (из домаћинства и сличан комерцијални, индустријски и институционални отпад) укључујући и посебно сакупљене врсте отпада;</p> <p>3) Одвојено прикупљање: прикупљање које одваја општински отпад на хомогене делове, који се могу поново употребити за рециклажу или опоравак сировина (Директива 91/156/ЕЕЦ о отпаду);</p> <p>4) Састав општинског отпада: обухвата бројне елементе попут папира, картона; стакла; пластике; метала; влажних елемената; текстила; дрвета; итд.</p> <p>5) Селекција: механички третман који се односи на одвајање одређених делова од укупне масе општинског отпада како би се послали на третман за поновно искоришћавање или коришћење као извор енергије;</p> <p>6) Отпадни компост: производ који се добија из компоста органске фракције општинског отпада, применом одговарајућих техничких норми којима се дефинише садржај и адекватна употреба у складу са санитарним прописима и заштитом животне средине, а посебно се користи за утврђивање степена квалитета.</p> <p>Индикатор се мери као % од укупне производње отпада, и то: (Количина отпада добијена прикупљањем рециклажног отпада изражена у тонама, укупна количина и количина издељена по врстама отпада / Количина укупног чврстог општинског отпада у тонама) x 100</p> <p>Учесталост мерења Годишње</p>
----------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Агенција за рециклажу, Немањина 22-26, Београд – www.reciklaza.sr.gov.yu Списак овлашћених и надлежних предузећа за рециклажу отпада www.reciklaza.sr.gov.yu/otpad_srbija_spisak_preduzeca.htm	<u>Правни оквир:</u> Закон о заштити животне средине (Службени гласник РС, бр. 135/04) Закон о поступању са отпадним материјама (Службени гласник РС, бр. 25/96) – <u>Нацрт новог закона</u>

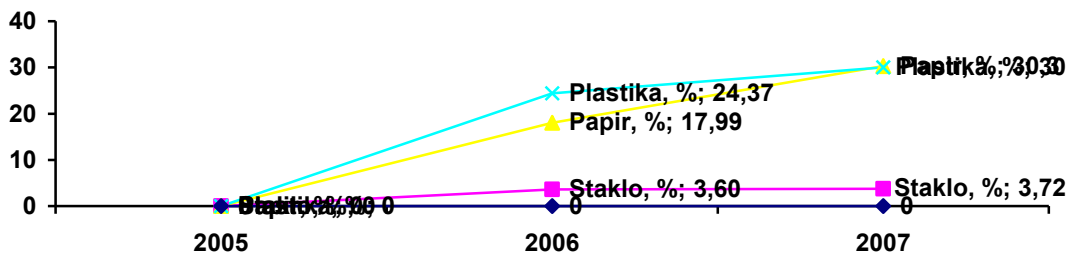
Остала локална предузећа која раде са прерађеним отпадом

чека на усвајање од стране Скупштине
 Правилник о критеријумима за одређивање локације и уређивање депонија (Службени гласник РС, бр.54/92);
 Правилник о условима и начину разврставања, паковања и чувања секундарних сировина (Службени гласник РС, бр. 55/01).
Нови закон је у фази припреме.

ВРЕДНОСТИ

Рециклирани отпад	Укупно, т	Стакло, т и %	Папир, т и %	Пластика, т и %	Остало, т и %
град 2005	0	0	0	0	0
град 2006	45.96	3.6	17.99	24.37	0
град 2007	63.85	3.72	30.30	29.83	0

Reciklirani otpad, %

Коментари у вези са индикаторима – Чињенични и статистички подаци

Из табеларног приказа вредности можемо уочити да од формирања рециклажног центра(2006. године) знатна су повећања у количинама прикупљеног амбалажног отпада из чега се посебно издвајају количине прикупљене пластике(ПЕТ и ПВЦ амбалажа), папир и картон, што показује да смо на добром путу решавања проблема одлагања и прикупљања рециклажног отпада.

Закључак

Потребно је у наредном периоду вршити проширење пружања услуга прикупљања рециклажног отпада постављањем нових типизираних посуда за ове намене , а у наредним годинама ове активности проширити И на приградске И сеоске месне заједнице. Вршити сталне едукације грађана о разврставању И класификацији рециклажног отпада од комуналног.

Индикатор бр. 9 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА ИНДИКАТОР: Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива
--	---

Дефиниција (е)	<p>Укупна потрошња горива је резултат активности различитих сектора (становништва, трговине, индустрије, саобраћаја итд.). Даље разлагање у односу на степен коришћења енергије је корисно за планирање активности на локалном нивоу. Од суштинског су значаја подаци о искоришћавању енергије у свим секторима, и они се морају односити на поделу по врсти горива која одражава крајњу потрошњу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Струја • Гас • Бензин • Нафта • <p>Када се врши израчунавање потрошње енергије, неки подаци су одмах доступни уколико се изврши правилно разлагање енергената, и то је најчешће случај са подацима који се тичу потрошње струје, гаса и даљинског грејања. Међутим, насупрот њима, део података није доступан на локалном нивоу. Обично се ти подаци евидентирају на нивоу региона или државе. У овом случају може бити од помоћи приступ “одозго на доле”, почевши од највишег територијалног нивоа и коришћење приближних варијабли (видети наредни пример). Приступ “одозго на доле” укључује рашчлањавање територијално вишег нивоа потрошње енергије коришћењем пропорционалних индикатора за одређене секторе/активности на датом локалном нивоу, као што је приказано:</p> <p>Цлоц,И = Цуп,И * Слоц,И/Суп,И при чему:</p> <p>Цлоц,И = количина локалне потрошње у вези са датом активношћу И;</p> <p>Цуп,И = количина потрошње вишег територијалног нивоа у вези са датом активношћу И;</p> <p>Слоц,И = статистички подаци на локалном нивоу у вези са датом активношћу И;</p> <p>Суп,И = статистички подаци на вишем територијалном нивоу у вези са датом активношћу И.</p> <p>У вези са једноставним пиближним варијаблама за сваки сектор, могу се узети у обзир следеће категорија:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Становништво – број породица; • Комерцијални сектор – број запослених (даље разлагање у подсекторе је препоручљиво у зависности од
-----------------------	---

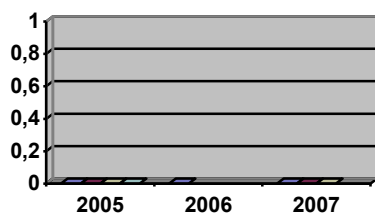
	<p>доступних информација);</p> <p>•Индустрија - број запослених (даље разлагање у подсекторе је препоручљиво у зависности од доступних информација, као и подела на администрацију и раднике у производњи јер је врло различита потрошња одређених врста енергената у зависности од ове две категорије радника);</p> <p>•Саобраћај – број километара пређених од стране различитих врста возила, на пр: приватна возила, мотоцикли, возила групног превоза, приказани односом између специфичне потрошње (потрошња по км и по врсти возила) повезане са различитим возачким категоријама (градски, сеоски, друмски саобраћај). Треба имати на уму да се приближне варијабле користе када нема непосредних података.</p> <p>Сваки од енергената се мери, купује и продаје у различитом облику. Различите мерне јединице се користе за мерење енергената који су у употреби, но као јединствену мерну јединицу можемо усвојити килограме еквивалентне нафте (кгое) по особи. У нашем случају, <i>укупна потрошња енергије по глави становника</i> означава количину примарне енергије коју, у просеку, потроши свака особа у одређеној земљи или региону у току дате године. Сви примарни извори енергије, укључујући и угљ и производе од угља, нафту и нафтне производе, природни гас, нуклеарну енергију, хидроенергију, итд. су укључени у овај податак. Подаци су дати у килограмима еквивалентне нафте по особи.</p> <p>Учесталост мерења Годишње</p>
--	---

Извори података	Институционални и правни контекст
<p>Јавно предузеће за производњу, дистрибуцију и трговину електричне енергије, Царице Милице 2, Београд, укључујући и регионалне/локалне центре и канцеларије</p> <p>Локална и/или регионална предузећа која се баве изворима енергије (нафта, гас, итд.)</p> <p>Локална јавна/комунална предузећа</p>	<p><u>Институционални оквир:</u> Стратегија развоја енергетике РС до 2015. године Програм остваривања стратегије развоја енергетике у Србији за период 2007 – 2012. Уговор о успостављању енергетске заједнице (Службени гласник РС, бр. 62/2006)</p> <p><u>Правни оквир:</u> Закон о енергетици (Службени гласник РС, бр. 84/2004) Национални сет индикатора – Министарство животне средине и просторног планирања Одлука о оснивању јавног предузећа за пренос електричне енергије и управљање преносним системом (Службени гласник РС, бр. 12/2005, 58/2005) Одлука о оснивању јавног предузећа за производњу, дистрибуцију и трговину електричне енергије (Службени гласник РС, бр. 12/2005) Закон о локалној самоуправи Службени гласник РС, Јан. 2007)</p>

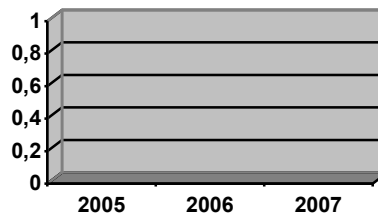
ВРЕДНОСТИ

Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива	Струја, KW	Бензин, т	Гас, м3	Нафта, т	Дрво, м3	Остало
Република Србија 2007	0	0	0	0	0	0
град 2005	0	0	159.712	0	0	28.311
град 2006	0	0	404.786	0	0	30.536
град 2007	0	0	440.382	0	0	27.230

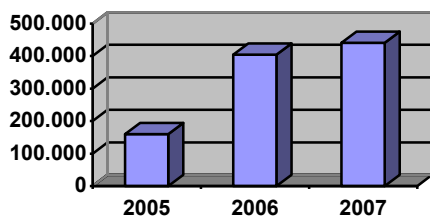
struja, KW

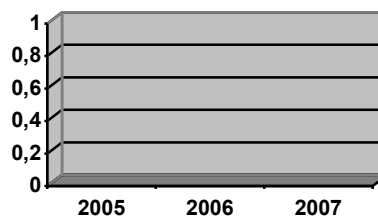
benzin, t

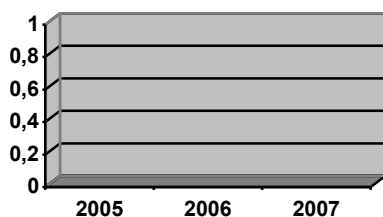
gas, m3

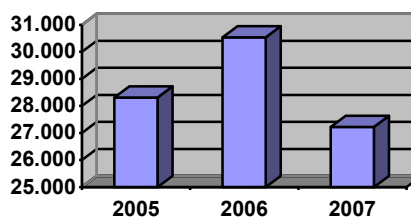
nafta, t

drvo, m3

ostalo

Закључак

ЈКП Граска Топлана бави се производњом и дистрибуцијом топлотне енергије за загревање стамбеног и пословног простора града Крушевца. Грејна сезона почиње 15. Октобра текуће године а завршава се 15. Априла наредне године

Коментари у вези са индикаторима – Чињенични и статистички подаци

Штосе тиче планиране производње и стратегије развоја до 2015. године очекујемо да се инсталисана снага садашњег капацитета увећа за најмање 40% што преведено на енергенте значи повећање енергената за најмање 40%. И то 30% повећање потрошње гаса 20% и мазута 10% и 10% повећање потрошње угља.

Ово повећање ће бити усклађено са развојем града и изградњом стамбеног и пословног простора за грејање.

Индикатор бр. 10 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА ИНДИКАТОР: Потрошња обновљиве енергије по изворима
---	---

Дефиниција (е)	<p>Обновљива енергија је енергија која се добија из извора који се природно обнављају, као што су вода, ветар, сунце, биомаса или геотермални извори. Обновљиви извори енергије ће увек бити доступни (у оквиру граница које сама природа поставља у вези са њиховим обнављањем) и нису загађивачи животне средине уколико се правилно користе. Основни обновљиви извори енергије су:</p> <p>Снага воде - од хидроелектрана па до снаге морских таласа и плиме.</p> <p>Снага ветра постаје све популарнија обзиром на ниске производне трошкове, што је чини врло конкурентном у односу на енергију фосилних горива.</p> <p>Соларна енергија је данас за 90% јефтинија него што је била 1970-тих. Куће са соларним крововима могу да произведу више струје него што је потребно у току одређених периода дана, тако да тај вишак могу да продају локалним електродистрибуцијама.</p> <p>Енергија биомасе је термин који се користи како би описало генерисање енергије из органских извора. Енергија која се налази у биљкама може се различитим методама, као што су декомпозиција, сагоревање или гасификација, заробити и употребити за производњу енергије.</p> <p>Геотермална енергија подразумева коришћење земљине топлоте за производњу енергије. Геотермалне топлотне пумпе се могу користити скоро свуда.</p> <p>Глобална потрошња енергије у 2000. је износила скоро 410,000 ПЈ (1 петаџул = 278 милиона kWx). Снага воде и енергија биомасе дају значајан допринос испуњавању глобалних енергетских потреба (енергија биомасе 10%, снага воде 6%), и глобалних потреба за струјом (19%). Међутим, још увек се око 80% глобалне енергетске потражње задовољава коришћењем фосилних горива (нафте 35%, угља 23%, гаса 21% - ИЕА 2004). Технички потенцијали обновљивих извора енергије (тј. количина енергије која се може добити из природно обновљивих извора коришћењем савремених технологија) су много већи од потрошње енергије на глобалном нивоу.</p> <p>Потрошња обновљивих извора енергије одражава спремност државе да развија нове технологије којима може очувати животну средину и довести до смањења загађивања.</p> <p>Сваки од енергената се мери, купује и продаје у различитом облику. Различите мерне јединице се користе за мерење енергената који су у употреби.</p> <p>Учесталост мерења</p>
-----------------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
<p>Јавно предузеће за производњу, дистрибуцију и трговину електричне енергије, Царице Милице 2, Београд, укључујући и регионалне/локалне центре и канцеларије</p> <p>Локална и/или регионална предузећа која се баве изворима енергије</p> <p>Локална јавна предузећа</p>	<p><u>Институционални оквир:</u> Стратегија развоја енергетике РС до 2015. године Програм остваривања стратегије развоја енергетике у Србији за период 2007 – 2012. Уговор о успостављању енергетске заједнице (Службени гласник РС, бр. 62/2006)</p> <p><u>Правни оквир:</u> Закон о енергетици (Службени гласник РС, бр. 84/2004) Национални сет индикатора – Министарство животне средине и просторног планирања</p> <p><u>Нема релевантних закона – у фази су припреме и/или усвајања</u> - Усвајање измена Закона о енергетици у складу са стандардима ЕУ – измене ће подстаћи производњу енергије из обновљивих извора - Уредба о одређивању статуса овлашћених произвођача - - Стимулативне мере за произвођаче који имају статус овлашћених произвођача</p>

ВРЕДНОСТИ

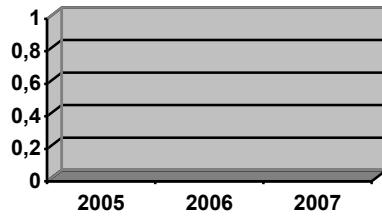
Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива	Хидро енергија, KW/h	Термо солар на енергија, Kw/h	Солар на енергија, Kw/h	Снага ветра, ветрењаце, Kw/h	Биомаса, Кцал	Геотермална енергија
Република Србија 2007						
град 2005						
град 2006						
град 2007						

Напомена: Електродистрибуција Крушевац у достављеним подацима није раздвојила хидро енергију и термосоларну енергију као ни остале врсте енергије.

Користити графички приказ само за оне изворе обновљиве енергије који се користе у општини

I

izvor energije koji se koristi

Коментари у вези са индикаторима – Чињенични и статистички подаци

На конзуму Електродистрибуције Крушевац не постоје извори енергије, обновљиви или необновљиви.

Протекла количина енергије на подручју Крушевца по годинама износи:

2005 - 462604387 kWh

2006 - 473088049 kWh

2007 - 489499123 kWh

2008 - 486395156 kWh

2009 - 458095757 kWh

(01-06)2010 - 211787540kWh

<p>Индикатор бр.....11 Циљ бр..... Активност бр.....</p>	<p>ТЕМА: ЖИВОТНА СРЕДИНА – ВОДА ЗА ПИЋЕ ИНДИКАТОР: Физичко-хемијска и микробиолошка анализа воде за пиће у градском и сеоском водоводном систему</p>
--	--

<p>Дефиниција (е)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вода за пиће јесте вода која се користи за пиће, прераду и производњу хране и предмета опште употребе, као и остале потребе људи; • Вода за санитарно-хигијенске потребе јесте вода која се користи за одржавање личне и опште хигијене; • Вода намењена за људску потрошњу јесте вода која се захвата из изворишта и има квалитет прописан за сирову воду; • Добар хемијски статус површинске воде јесте хемијски статус који мора бити у складу са прописаним циљевима животне средине за површинске воде, односно хемијски статус водног тела површинске воде такав да концентрација загађујућих супстанци не прекорачује стандарде квалитета животне средине, у складу са посебним прописом; • Извориште јесте простор (извор, део реке или језера, акумулација или њен део и аквифер или његов део) на коме се захвата вода за разне кориснике; • Каптажа је грађевински објекат којим се на хигијенски начин захвата изворска – подземна, површинска и атмосферска вода ради јавног снабдевања становништва водом за пиће; • Јавни водовод јесте скуп узајамно повезаних техничко-санитарних објеката и опреме, намењених да становништву и привреди насеља обезбеде воду за пиће која испуњава услове у погледу здравствене исправности; • Водоводна мрежа јесте систем цеви за одвод од каптаже или уређаја за пречишћавање воде до резервоара и од резервоара до потрошача воде за пиће. Хидранти и вентили су саставни део водоводне мреже; • Узорак воде је количина воде узета једнократно, на једном месту, по прописаној методологији ради лабораторијског испитивања; • Узорковање воде за пиће је поступак за узимање прописаних количина воде за лабораторијску анализу из појединих објеката за јавно снабдевање становништва водом за пиће; • Преглед воде за пиће је одређивање органолептичких и других особина и лабораторјска анализа ради утврђивања њене хигијенске исправности у прописаним временским размацама; • Хигијенска исправност воде из водовода за јавно снабдевање становништва водом за пиће и из сопствених објеката организација које производе или прерађују намирнице на индустријски начин утврђује се систематским вршењем основних и периодичних прегледа сирове воде у једнаким размацама у току месеца, односно године зависно од броја еквивалент становнока; • 1 ЕС (један еквивалентни становник) је органско
-----------------------	---

	<p>биоразградиво оптерећење које има петодневну биохемијску потрошњу кисеоника од 60 гр.кисеоника на дан.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Хигијенска исправност воде за пиће утврђује се: основним (А) и периодичним (Б) прегледом, прегледом воде из нових захвата (В) и прегледом на основу хигијенско-епидемиолошких индикација (Г).
--	--

Извори података	Институционални и правни контекст
<p><u>Извештаји:</u> - 33ЈЗ Крушевац, - ИЗЈЗ "Др Милан Јовановић Батут", Београд</p>	<p><u>Институционални оквир:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Институт за јавно здравље Србије "Др Милан Јовановић Батут", - Министарство здравља, - Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, - Републичка санитарна инспекција, - Еколошка канцеларија – орган локалне самоуправе. <p><u>Правни контекст:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Закон о водама Сл.гл. РС 30/2010. - Закон о искоришћавању и заштити изворишта водоснабдевања Сл.гл.СРЈ 42/98, - Правилник о опасним материјама у водама Сл.гл. СРС 31/82, - Закон о одрађивању и одржавању зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања Сл.гл. РС 92/2008.

РЕЗУЛТАТИ:

Упоредни приказ физичко-хемијске и микробиолошке исправности воде за пиће **из градског водовода Крушевац** са републичким просеком, у периоду од 2005.-2009. год.

Године испитивања	Физичко-хемијска анализа			Микробиолошка анализа		
	Бр.узети х узорака	Исправно (%)	Неисправно (%)	Бр.узети х узорака	Исправно (%)	Неисправно (%)
Републички просек за 2009	42465	37647 (87,64%)	5255 (12,36%)	42902	41519 (96,79%)	1383 (3,21%)
2005.	2015	2015 (100%)	-	2015	1997 (99,11%)	18 (0,89%)
2006.	2171	2155 (99,26%)	16 (0,74%)	2171	2145 (98,81%)	26 (1,19%)
2007.	2205	2201 (99,82%)	4 (0,18%)	2205	2198 (99,68%)	7 (0,32%)
2008.	2198	2190 (99,64%)	8 (0,36%)	2198	2197 (99,96%)	1 (0,04%)
2009.	2010	1986 (98,81%)	24 (1,19%)	2010	2005 (99,75%)	5 (0,25%)

КОМЕНТАР:

--

Републички просек за 2009. год. у погледу физичко-хемијске неисправности из градских водовода је 12,36%, док је максимална неисправност у градском водоводу Крушевац забележена 2009. год. са 1,19%, а минимална 2007. год. са 0,18%.

Републички просек за 2009. год. у погледу микробиолошке неисправности из градских водовода је 3,21%, док је максимална неисправност у градском водоводу Крушевац забележена 2006. год. са 1,19%, а минимална 2008. год. са 0,04%.

РЕЗУЛТАТИ:

Упоредни приказ физичко-хемијске и микробиолошке исправности воде за пиће из сеоских водовода на територији града Крушевца са републичким просеком, у периоду од 2005.-2009. год.

Године испитивања	Физичко-хемијска анализа			Микробиолошка анализа		
	Бр.узети х узорака	Исправно (%)	Неисправно (%)	Бр.узети х узорака	Исправно (%)	Неисправно (%)
Републички просек за 2009	5447	4620 (84,79%)	827 (15,21%)	5447	4340 (79,69%)	1107 (20,31%)
2005.	192	186 (96,87%)	6 (3,13%)	192	142 (73,96%)	50 (26,04%)
2006.	198	183 (92,43%)	15 (7,57%)	201	162 (80,59%)	39 (19,41%)
2007.	197	191 (96,96%)	6 (3,04%)	197	169 (85,79%)	28 (14,21%)
2008.	182	173 (95,06%)	9 (4,94%)	182	163 (89,56%)	19 (10,44%)
2009.	192	187 (97,39%)	5 (2,61%)	192	167 (86,98%)	25 (13,02%)

КОМЕНТАР:

Републички просек за 2009. год. у погледу физичко-хемијске неисправности из сеоских водовода је 15,21%, док је максимална неисправност у сеоским водоводима на територији општине Крушевац забележена 2006. год. са 7,57%, а минимална 2009. год. са 2,61%.

Републички просек за 2009. год. у погледу микробиолошке неисправности из сеоских водовода је 20,31%, док је максимална неисправност у сеоским водоводима на територији општине Крушевац забележена 2005. год. са 26,04%, а минимална 2008. год. са 10,44%.

ЗАКЉУЧАК:

Стратешки циљ града Крушевца је да се реализује пројекат реконструкције Фабрике воде у Мајдеву како би се становништво и даље снабдевало квалитетном и здравом пијаћом водом. Обезбеђење зона санитарне заштите један је од приоритетних задатака које треба завршити у области Акумулације Ђелије. Поред проширења водоводне мреже, потребна је и реконструкција исте, као и увођење подстаница за дезинфекцију и уградња мерно-регулационе опреме ради смањења губитка у мрежи.

Потребно је направити попис свих сеоских водовода на територији општине Крушевац, регулисати њихов правни статус и одредити под чијом су индиренцијом. Сва изворишта сеоских водовода треба обезбедити и поставити зоне санитарне заштите. Увести редовне и континуиране контроле квалитета и здравствене исправности воде за пиће.

Након проширења градске водоводне мреже на целокупној територији града Крушевца, потребно је изворишта већег капацитета и доброг квалитета воде за пиће сачувати као алтернативне изворе водоснабдевања за грађане Крушевца. Што значи наставити са поштовањем зона санитарне заштите око алтернативних извора водоснабдевања и континуираним праћењем квалитета воде за пиће.

Индикатор бр. 12 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА ИНДИКАТОР: Густина насељености
---	--

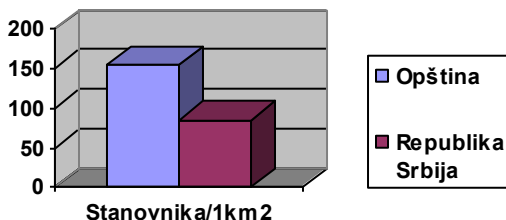
Дефинисање	Густина насељености становништва показује колико становника општине живи на 1 км ² површине општине. Представља индикатор који се може упоредити са реперним (нпр. просечно у земљи). $\frac{\text{Укупан број становника}}{\text{Укуп. површ. општине (км}^2\text{)}}$
------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација–годишњак «Општине у Србији»	Ова категорија индикатора показује утицај укупног социо-економског развоја на стање људских ресурса, као и перспективу Општине за даљи социо-економски развој. Циљеви: Подизање нивоа економског раста и развоја Општине и смањење миграције становништва у друге, развијеније општине / регионе. Фактори од утицаја: стопа наталитета, стопа миграције (емиграције и имиграције), стопа морталитета, територија јединице посматрања, степен демографске старости јединице посматрања.

ВРЕДНОСТИ

Опис	Број становника - попис 2002.	Површина у км ²	Густина насељености у 2002. - бр. становника по 1 км ²
Република Србија	7.498.001	88.361	85
Град	131.368	854	154

Густина насељености у 2002. - бр. становника по 1 км²

Кључна запажања:

Из наведених података може се видети да је густина насељености на територији града Крушевца већа него на територији Републике Србије. Подаци се односе на последњи попис из 2002.год.

Индикатор бр. 13 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА ИНДИКАТОР: Становништво према старости
---	---

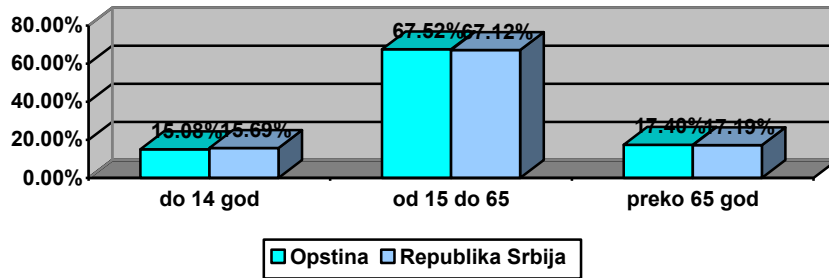
Дефинисање	Ова категорија индикатора указује на стање економске структуре становништва у општини као претпоставке за социо-економски развој и перспективе општине у том смислу.
	<ul style="list-style-type: none"> • Удео становника младјих од 15 година у укупном становништву • Удео становника старости од 15 до 65 година у укупном становништву (радни контингент) • Удео становника старијих од 65 година у укупном становништву <p>Рачуна се као разломак / однос поједине категорије становништва према укупном становништву x 100</p>

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација–годишњак «Општине у Србији»	Ова категорија индикатора показује утицај укупног социо-економског развоја на стање људских ресурса, као и перспективу Општине за даљи социо-економски развој. Циљеви: Подизање нивоа економског раста и развоја Општине и смањење миграције становништва у друге, развијеније општине / регионе. Фактори од утицаја: стопа наталитета, стопа морталитета, очекивани живптни век становништва, стопа миграције (емиграције и имиграције), степен демографске старости јединице посматрања - општине.

ВРЕДНОСТИ

Год	Укупно становништво		Становништво до 14 година старости		Становништво од 15 до 65 година старости		Становништво преко 65 година старости		Учешће становништва до 14 година старости (%)		Учешће становништва од 15 до 65 година старости (%)		Учешће становништва преко 65 година старости (%)	
	Град	РС	Град	РС	Град	РС	Град	РС	Град	РС	Град	РС	Град	РС
По попису 2002.	131368	7498001	19809	1176770	88704	5032805	22855	1288426	15,08%	15,69%	67,52%	67,12%	17,40%	17,19%

Procenat ucesca stanovnistva prema starosti

Кључна запажања

У погледу старосног састава, младо становништво (до 14 година) заступљено је са 15%. Млађе и средовечно становништво све до 65 година заступљено је са 67,52 %. Становништво преко 65 година заступљено је са 17,40 %, тако да је сваки шести становник града старији од 65 година. Становништво старосне доби од 15 до 65 година заузима највећи проценат у укупном броју становника. Старосна структура становника Крушевца у односу на Републику Србију је приближно иста.

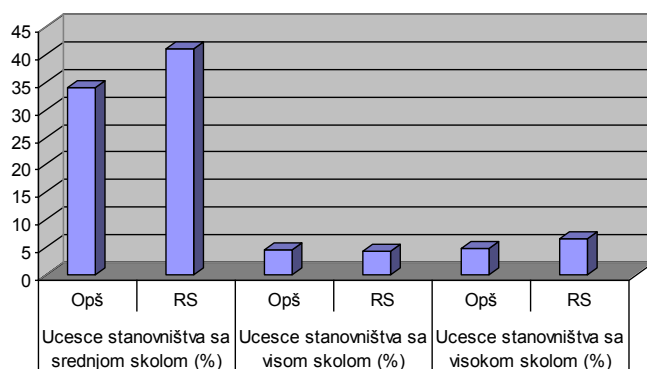
Индикатор бр. 14 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА ИНДИКАТОР: Удео становника са завршеном средњом, вишом и високом школом
--	--

Дефинисање	Израчунава се као три показатеља и то као однос становника са завршеном средњом, затим, вишом и високом школом и укупног броја становника. Укупно учешће у % = становништво у одређеној категорији едукованости (средње, више, високо образовање) : укупан број становника x 100.
------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак «Општине у Србији»	Као значајан показатељ расположивог радног потенцијала становништва се могу приказивати карактеристичне категорије становника стављен у однос са укупно расположивим становништвом. Израчуната учешћа указују на ниво едукације у општини и његову промену у времену, односно, у поредјењу са другим сличним ентитетима. Циљеви: индикатор показује потенцијал општине за развој услуга, односно, ниво као потенцијал за развој општине на бази знања. Фактори од утицаја: стопа радњања, број средњих, виших и високих школа у општини и окружењу, дневне миграције становништва, ниво демографске старости посматране општине.

ВРЕДНОСТИ

Год	Укупно становништво		Становништво са средњом школом		Становништво са висом школом		Становништво са високом школом		Учешће становништва са средњом школом (%)		Учешће становништва са вишом школом (%)		Учешће становништва са високом школом (%)	
	Град	РС	Град	РС	Град	РС	Град	РС	Град	РС	Град	РС	Град	РС
По попису 2002	131.368	6.321.231	44.562	2.596.348	5613	285056	6275	411944	33,9	41,07	4,50	4,27	4,77	6,51

Коментар:

Упоређујући проценат учешћа становништва према стручној спреми са Републиком Србијом, проценат учешћа становништва са средњом стручном спремом је испод Републичког просека а са вишом школом је нешто изнад Републичког просека. Висока стручна спрема је испод Републичког просека као резултат чињенице да велики број ученика одлази у велике центре где наставља више и високо школовање, а по завршеним студијама се не враћа у Крушевац. Подаци према попису из 2002.год.показују да је проценат неписмених у граду био 4,33 %, док је удео становништва са четири разреда основне школе био 17 %.

Образовна структура укупног становништва је неповољна јер је учешће становништва без школске спреме и са непотпуним основним образовањем 21,33 % .

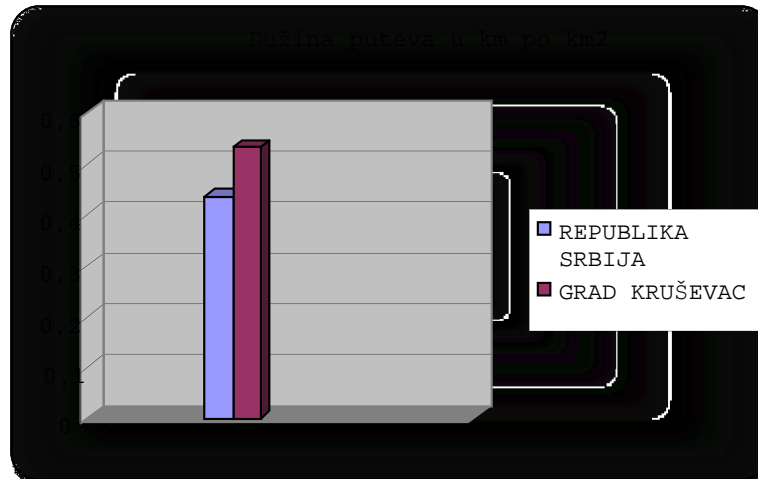
Индикатор бр. 15 Циљ бр..... Активност бр...	ТЕМА: ИНДИКАТОРИ УСЛОВА ЖИВОТА И БЛАГОСТАЊА ИНДИКАТОР: Дужина путева у км по км²
---	--

Дефинисање	Индикатор показује густину путне мреже на одређеној територији. Рачуна се као дужина путева изражена у км по км ² површине територије општине. Индикатор се не мења често. Треба узимати податке за последњу расположиву годину.
-------------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација–годишњак «Општине у Србији»	Ова категорија индикатора показује утицај саобраћаја на укупни социо-економски развој, односно, благостање становништва општине. Ова група представља индикаторе потенцијала и успешности транспорта као економске гране. Индикатор треба упоредјивати са сличним јединицама или као репер за поредјење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна једница упућује И даје могућност оцене нивоа развијености. Циљеви: Да се створи поуздана основа за пројектовање будућег развоја транспорта. Фактори од утицаја: Ниво локалне привредне развијености, Цикличност производње, Степен специјализације, Ниво НТ развоја.

ВРЕДНОСТИ

Опис	Дужина путева у км	Површина км ²	Дужина путева у км по км ²
Република Србија	38436	88361	0,435
Град Крушевац	455	854	0,532

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Укупна дужина категорисане путне мреже на територији града Крушевца износи 455км, од чега је са савременим коловозом 331км.

Дужина државних путева 1. реда (магистрални) износи 21км, односно око 5%.

Дужина државних путева 2. реда (регионални) износи 138км, односно око 30%.

Дужина општинских (локалних) путева износи 296км, односно 65%, а дужина осталих некатегорисаних путева на територији града Крушевца је око 121км.

Дужина путева са савременим коловозом на територији Крушевца је 331км (73%), односно нешто више него у Републици Србији (64%) и Расинском округу (56%).

Пристапачност мрежи државних путева 1. реда на подручју Града има 7 насеља у којим живи око 47% укупног броја становника, а 34 насеља или око 26% становништва има пристапачност регионалној путној мрежи. Локалном (градском) путном мрежом је повезано 60 насеља или 27% од укупног броја становника.

Генерално се може закључити да око 73% становника општине има приступ мрежи државних путева, док 27% становништва има приступа општинској и некатегорисаној мрежи.

У Републици Србији дужина путева у км/км² је 0,435, а у Крушевцу је 0,532, односно густина путне мреже Крушевца је већа у односу на густину путне мреже Р Србије.

Обим саобраћаја, нарочито на државним путевима је последњих година у сталном порасту. На магистралној саобраћајници обим саобраћаја је са достигнутом просечним дневним саобраћајем у 2008. години ПГДС₂₀₀₈ од 6750 до 9430 воз/дан.

Степен индивидуалне моторизације у Крушевцу износи око К=3 становника/ПА, односно достигнут је однос једно возило - једна породица.

Кључна запажања

Генерално гледано, потенцијал у саобраћајној инфраструктури је у доброј покривености територије града Крушевца путном мрежом, а основна ограничења су квалитет коловозног застора и саобраћајно оптерећење посебно државних путева. Такође, од изузетног је значаја и завршетак изградње источне обилазнице око града и обезбеђење заштите коридора значајнијих путних праваца.

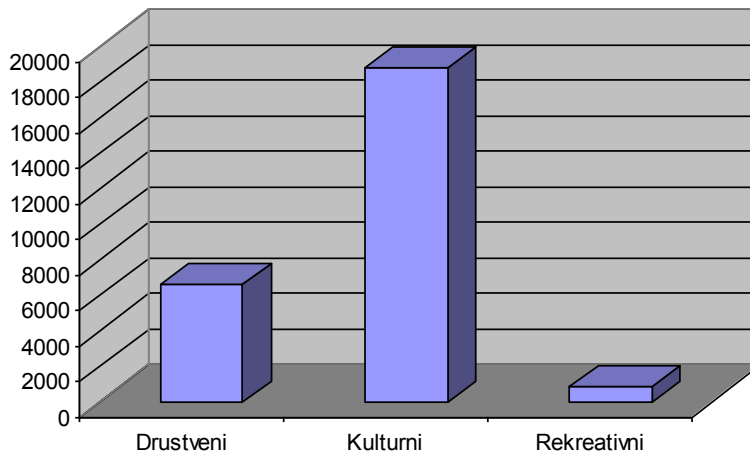
Индикатор бр. 16. Циљ бр..... Активност бр...	ТЕМА: СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА ИНДИКАТОР: Број становника на један објекат друштвених, културних, рекреативних активности
---	---

Дефинисање	Исказује се као три показатеља и то као број становника на један објекат друштвених, културних, рекреативних активности. Израчунава се као количник укупног броја становника према објектима друштвених; затим према објектима културних и објектима рекреативних активности. Број објеката према свакој категорији се одређује као: број друштвених објеката – домова културе и сл. објеката; број културних објеката (биоскопа, позоришта, изложбених сала, и сл); број рекреативних објеката (стадиона, дворана, терена пливалишта, и сл.). Индикатор треба упоређивати са сличним јединицама или као репер за поређење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна јединица упућује и даје могућност оцене нивоа развијености.
-------------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација– годишњак «Општине у Србији» Подаци оделења за друштвене делатности града Крушевца	Друштвено благостање становника општине се може оцењивати могућим приступом објектима друштвених, културних и рекреативних активности. Овај индикатор представља елемент оцене развоја а не раста општине и представља основну претпоставку за изградњу ефикасне политике укупног социо-економског развоја. Циљеви: Повећање квалитета живљења и привредне основе у општини – укупног благостања. Фактори од утицаја: ниво привредне развијености општине, ниво буџетске потрошње и јавних инвестиција, развијеност инфраструктуре општине, број домаћинства.

ВРЕДНОСТИ

Град	Укупан број становника	Број друштвених објеката	Број културних објеката	Број објеката за рекреацију	Број становника на један друштвени објекат	Број становника на један објекат културе	Број становника на један рекреативни објекат
Град	131.368	20	7	152	6.568,40	18.766,85	864,26

Број становника на један објекат

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

1. Као друштвени објекти, евидентирани су објекти домова културе чије се активности одвијају као део програмских активности Културно-просветне заједнице града Крушевца. То су следећи објекти:

1. Дом културе Падуж, потребна санација позорнице, фасаде и унутрашње кречење
2. Дом културе Велики Шиљеговац, потребна санација пода, замена столарије и сређивање свлационице,
3. Дом културе Коњух, у солидном је стању, потребно је кречење фасаде и унутрашње кречење, поправка санитарног чвора
4. Дом културе Велики Купци, у лошем је стању, потребно је урадити замену крова и олука, фасада, санација електричних инсталација ,
5. Дом културе Дворане, у лошем стању, потребно је заменити кров, позорницу, под, санација фасаде и унутрашње кречење,
6. Дом културе Јасика, у одличном је стању,
7. Дом културе Жабаре, солидно стање, потребно је средити свлационицу и заменити под у сали,
8. Дом културе Велика Ломница, потребно је заменити кров и олуке, заменити под на позорници и поставити итисон, купити столице,
9. Дом културе Текије, у солидном је стању, потребна је реконструкција крова , куповина столица и замена итисона,
10. Дом културе Бела Вода, потребно је опшивање крова, поправка плафона, сређивање позорнице и куповина итисона
11. Дом културе Макрешане,
12. Дом културе Крвавица
13. Дом културе Каменаре
14. Дом културе Здравине
15. Дом културе Пепељевац
16. Дом културе Мешево
17. Дом културе Каоник
18. Дом културе Кобиље
19. Дом културе Лазаревац
20. Дом културе Шанац

2. Културни објекти :

- 2.1. Крушевачко позориште--1 објекат
- 2.2. Културни центар- 4 објекта
- 2.3. Културно-просветна заједница --1 објекат
- 2.4. Историјски архив---1 објекат
- 2.5. Народни музеј--1 објекат
- 2.6. Народна библиотека- 1 објекат

2.7. Народни универзитет- 1 објекат

3. Објекти за рекреацију

3.1. Хала спортова

3.2. отворени базени

3.3. затворени базени

3.4. сала Соко

3.5. Спортски центар

3.6. тениски терени

3.7. помоћни фудбалски терени

3.8. балон сала (у приватном власништву)-1 објекат

3.9. затворени тениски терени(у приватном власништву)

3.10. школске физкултурне сале-15 објеката

3.11.отворени терени за мале спортове у школама- 83 терена

3.12. терен за атлетику у школи-1 објекат

3.13. фудбалски терени у школи-1

3.14. фудбалски терени у МЗ-43

Индикатор бр.17 алтернативни	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ИНДИКАТОР: Просечна бруто зарада
Циљ бр.....	
Активност бр.....	

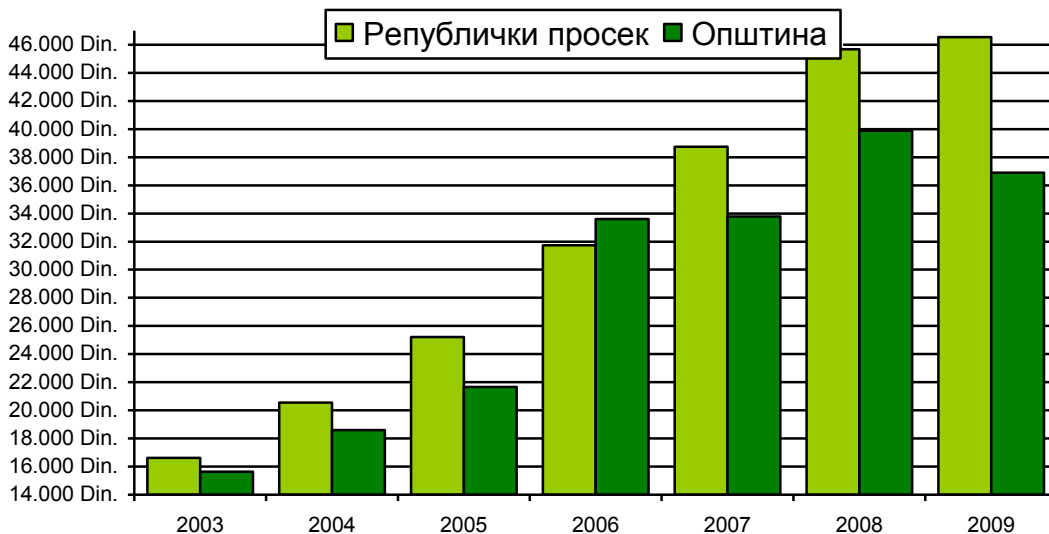
Дефинисање	<p>На основу члана 105 Закона о раду, просечна зарада запосленог лица обухвата зараду добијену за рад у редовно радно време, повишицу и друге приходе (осим надокнаде за путне трошкове и време утрошено на путовање у земљи и иностранству, пензијско осигурање, солидарну помоћ, јубиларне премије и помоћ у случају смрти запосленог или члана породице запосленог). Просечна зарада запослених се рачуна када се укупан збир месечних зарада подели са бројем запослених на основу евиденције о запосленима.</p>
-------------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација–годишњак «Општине у Србији»	Укупна вредност просечне зараде служи да позиционира регион/општину приликом међународног поређења и мери степен регионалног богатства. Друга могућност је поређење просечне зараде региона/општине са просечном зарадом на националном нивоу како би се одредила позиција региона у националној економији. Региони који су у заостатку ће имати вредности знатно испод нивоа националних вредности док ће метрополитски региони или главни градови региона надмашити национални просек за 110-120 %.

ВРЕДНОСТИ

Просечна бруто зарада у РСД	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Република Србија	16612	20555	25514	31745	38744	45674	46539
Град	15627	18586	21672	33612	33779	39886	36896

Prosecna bruto zarada

Кључна запажања

Вредност бруто зарада по запосленом на територији града Крушевца се повећава у периоду од 2003. до 2007. године. У 2003. години просечна бруто зарада по запосленом је износила 15.627 динара, док је у 2007. била 33.779 динара.

2006. године зарада у Крушевцу била је већа од републичког просека. У 2008. години и 2009. години просечна бруто плата у Републици се није битно мењала, док је у Крушевцу просечна бруто плата у 2008. години износила 39.886 динара, а у 2009. години 36.896 динара.

Индикатор

бр. 18.

Циљ

бр.....

Активност

бр...

ТЕМА: **СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА**

ИНДИКАТОР: Учешће корисника социјалне заштите у укупном становништву (%)

Дефинисање

Број корисника социјалне заштите у односу на укупан број становника. Израчунава се као количник ове две категорије x 100. Индикатор се мења често. Треба узимати податке за последњу расположиву годину и евентуално пратити динамику по годинама. Индикатор треба упоредјивати са сличним јединицама или као репер за поредјење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна једница упућује и даје могућност оцене нивоа развијености.

Извори података

Институционални и правни контекст

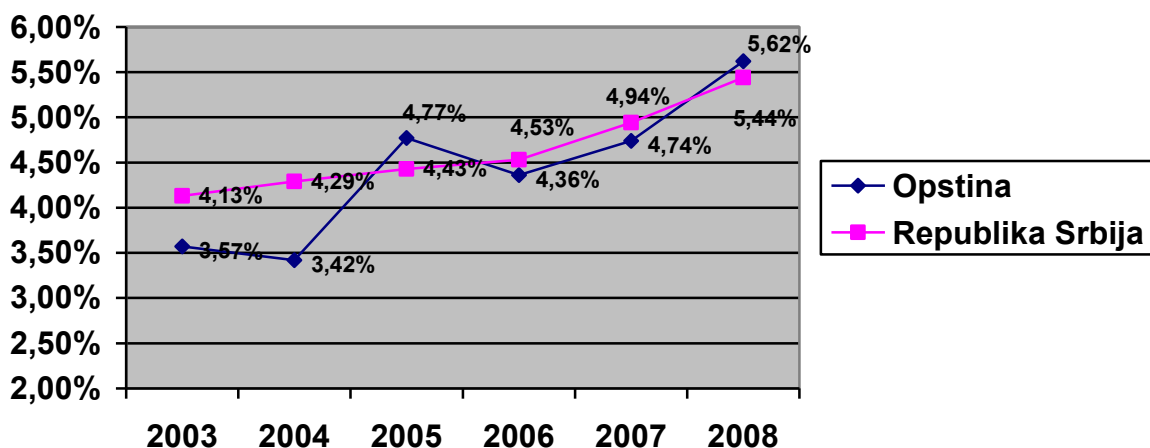
I

<p>Републички Завод за статистику, публикација–годишњак «Општине у Србији»</p>	<p>Ова категорија индикатора показује утицај укупног социо-економског развоја на стање људских ресурса, као и перспективу Општине за даљи социо-економски развој. Циљеви: подизање нивоа економског развоја и као последице нивоа и квалитета прихода становништва, смањење сиромаштва и подједнаких услова за рад и живот свих становника општине. Фактори од утицаја: ниво економске развијености, ниво едукације, ниво запослености, степен демографске старости у јединици посматрања.</p>
<p>Подаци службе за социјално старање</p>	

ВРЕДНОСТИ

Година	Укупан број становника		Број корисника социјалне заштите		Остварено учешће (%)	
	РС	Град	РС	Град	РС	Град
2003.	7.480.591	130.987	309.123	4.672	4,13	3,57
2004.	7.463.157	130.626	320.281	4.471	4,29	3,42
2005.	7.440.769	130.083	329.530	6.207	4,43	4,77
2006.	7.411.569	129.370	335.746	5.642	4,53	4,36
2007	7.381579	128758	364750	6.115	4,94	4,74
2008	7.350222	128196	400388	7.213	5,44	5,62

Učešće korisnika socijalne zaštite u ukupnom

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Подаци о корисницима социјалне заштите односе се на категорије деце, одраслих и старих по годишњој евиденцији Центра за социјални рад.

Кључна запажања

Крушевац је средина изражених миграција. Од 2003. године смањује се број становника а повећава број корисника социјалне заштите, тако да се годишња стопа учешћа корисника социјалне заштите у укупном броју становника повећава.

У односу на стопу учешћа корисника социјалне заштите у укупном броју становника РС, стопа у Крушевцу је већа у 2003. и 2004. години. У 2006. години се изједначава, док у 2008. години премашује републички просек. Ово указује на повећање социјалних потреба грађана града Крушевца.

Индикатор бр. 19. Циљ бр..... Активност бр...	ТЕМА: СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА ИНДИКАТОР: Број становника на једног лекара
--	--

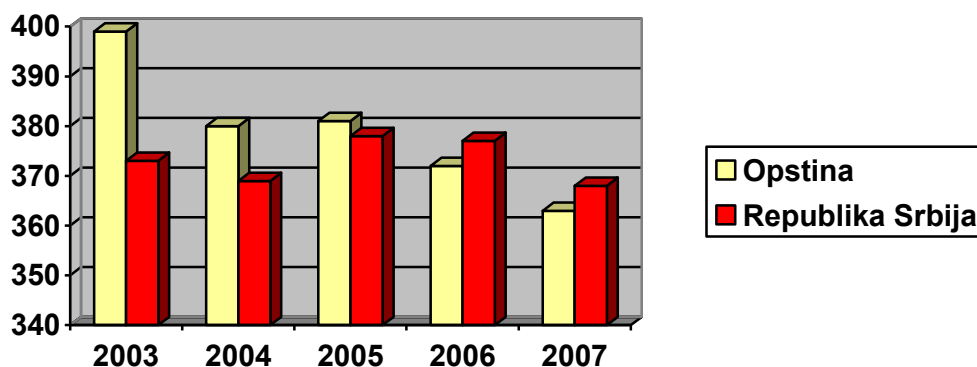
Дефинисање	<p>Индикатор указује на квалитет здравственог осигурања у општини. Израчунава се као количник укупног броја становника и укупног броја лекара у општини x 100. Индикатор се не мења често. Треба узимати податке за дужи временски период ради адекватнијег поредјења. Индикатор треба упоредјивати са сличним јединицама или као репер за поредјење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна јединица упућује и даје могућност оцене нивоа развијености.</p>
-------------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
<p>Републички Завод за статистику, публикација – годишњак «Општине у Србији» Статистички билтени здравства.</p>	<p>Ова категорија индикатора указује на ниво здравствене безбедности и квалитет пружања здравствених услуга као један од најзначајнијих фактора живота и рада становништва општине, као и перспективу општине за даљи социо--економски развој. Циљеви: Подизање нивоа и квалитета здравствених услуга у општини. Фактори од утицаја: број становника, број лекара, стопа наталитета, стопа миграције (емиграције и имиграције), стопа морталитета, територија јединице посматрања, степен демографске старости јединице посматрања.</p>

ВРЕДНОСТИ

Година	Укупан број становника		Укупан број лекара		Број становника на једног лекара	
	РС	Град	РС	Град	РС	Град
2003	7480591	130987	20039	328	373	399
2004	7463157	130626	20211	344	369	380
2005	7440769	130083	19685	341	378	381
2006	7411569	129370	19644	348	377	372
2007	7381579	128758	20066	355	368	363

Број становника на једног лекара

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Подаци о броју лекара се односе само на установе из Плана мреже здравствених установа Републике Србије.

Кључна запажања

У посматраном периоду број становника на једног лекара у граду Крушевцу континуирано опада. Ово је резултат пада броја становника (1,7%) и пораста броја лекара (8,2%) у посматраном периоду.

У периоду од 2003. до 2005. године број становника Крушевца на једног лекара је већи у односу на Републику Србију, док је у периоду 2006. до 2007. године тај број мањи.

Индикатор бр. 20. Циљ бр..... Активност бр...	ТЕМА: СТАНОВНИШТВО, ОБРАЗОВАЊЕ, КВАЛИТЕТ ЖИВОТА ИНДИКАТОР: Учешће правоснажно осуђених лица према месту извршења кривичног дела у укупном становништву
--	---

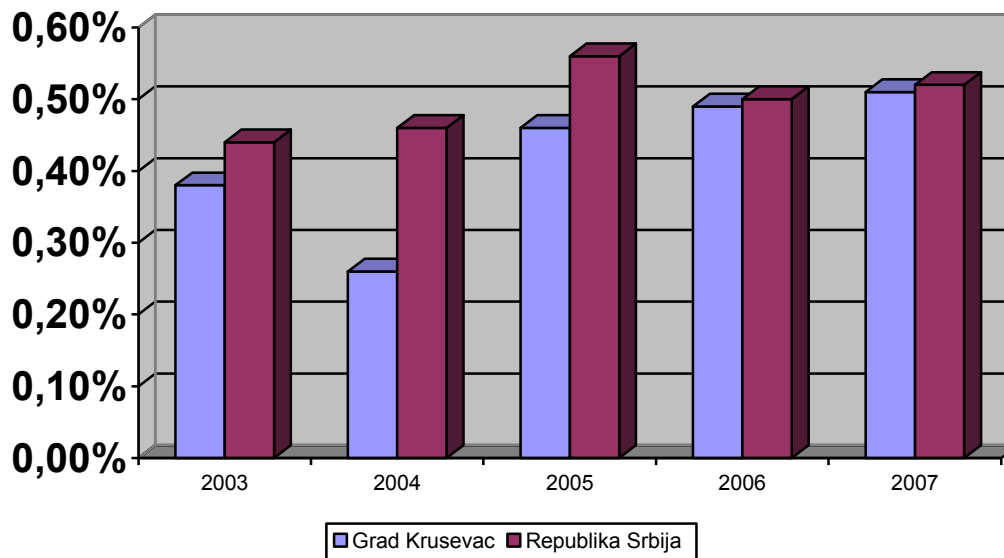
Дефинисање	Индикатор квалитета живота и безбедности. Рачуна се као учешће, количник правоснажно осудјених лица према месту извршења кривичног дела и укупног броја становника $\times 100$. Индикатор се мења често. Треба узимати податке за последњу расположиву годину и евентуално пратити динамику по годинама. Индикатор треба упоредјивати са сличним јединицама или као репер за поредјење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна једница упућује и даје могућност оцене нивоа развијености.
-------------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак «Општине у Србији»	Ова категорија индикатора показује утицај укупног социо-економског развоја на благостање и безбедност становништва као и перспективу општине за даљи и квалитетнији социо-економски развој. Циљеви: Подизање нивоа безбедности у општини и сигурности његовог становништва а тиме и економског раста и развоја Општине, смањење миграције становништва у друге општине. Фактори од утицаја: ниво едукације, културе, спортског духа, број становника, стопа миграције (емиграције и имиграције), квалитет и ефикасност организације локалне управе.

ВРЕДНОСТИ

Година	Укупан број становника		Број осуђених лица према месту извршења кривичног дела		Учешће правоснажно осуђених лица према месту извршења кривичног дела у укупном становништву	
	РС	Град	РС	Град	РС	Град
2003	7480591	130987	33017	500	0,44%	0,38%
2004	7463157	130626	34239	469	0,46%	0,26%
2005	7440769	130083	41422	596	0,56%	0,46%
2006	7411569	129370	36901	636	0,50%	0,49%
2007	7381579	128758	38694	653	0,52%	0,51%

Učešće pravosnažno osuđenih lica prema mestu izvršenja krivičnog dela u

Кључна запажања

Статистички подаци показују да је у граду Крушевцу учешће правоснажно осуђених лица у укупном становништву било значајно мање у односу на републички просек, у периоду од 2003 - 2005. године, да би се у 2006. и 2007. години овај проценат приближио републичком.

Индикатор бр. 21.

Циљ бр.....

Активност бр.....

ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

ИНДИКАТОР: Национални доходак по глави становника

Дефинисање

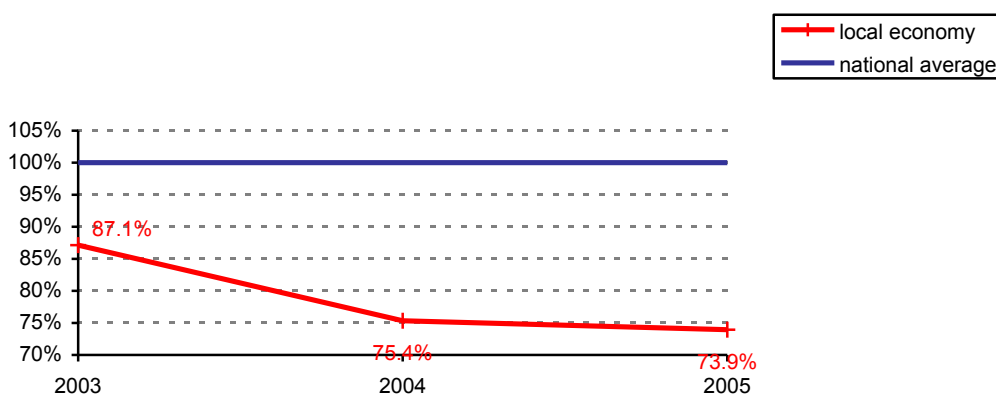
Бруто национални доходак (*Гросс Натионал Инцоме - ГНИ*) за разлику од домаћег производа који представља меру производње, представља меру дохотка. Једнак је бруто домаћем производу умањеном за примарни доходак који резидентне јединице плаћају нерезидентним јединицама и увећаном за примарни доходак који резидентне јединице примају од сектора иностранства. Када се од бруто националног дохотка у тржишним ценама одузме потрошња основних средстава (амортизација), добија се Нето национални доходак (*нет натионал Инцоме - ННИ*). Као концепт дохотка значајније је да се прикаже у нето изразу тј. после одузимања потрошње основних средстава (амортизације).

ННИ по глави становника = Укупан ННИ / број становника у

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак «Општине у Србији»	Стављен у однос са бројем становника указује на доходну снагу у одређеној години на територији за коју се рачуна, односно, степен економске развијености. Када се рачуна за ниже нивое користи се за поређење са просечно оствареном величином у земљи и углавном се прати његов тренд.

ВРЕДНОСТИ

Национални доходак по глави становника изражен у РСД	2003.	2004.	2005.
Република Србија	88.283.000	118.947.000	123.473.000
Град Крушевац	76.993.000	89.627.000	91.288.000

Кључна запажања

У периоду 2003 - 2005. национални доходак по глави становника у граду Крушевцу бележи тренд раста. У поређењу са републичким, национални доходак становника града Крушевца, у посматраном периоду, се константно смањује.

Индикатор бр. 22. Циљ. бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ИНДИКАТОР: Структура националног дохотка по делатностима
---	--

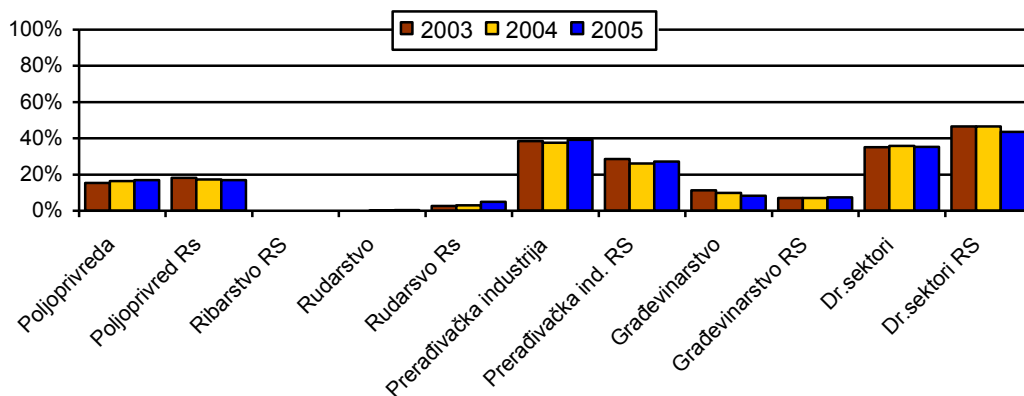
Дефинисање	<p>Удео националног дохотка приказује део националног дохотка који ствара одређени сектор.</p> <p>Удео пољопривреде у % = Укупан ННИ од пољопривреде/Укупан ННИ x 100</p> <p>Удео рибарства у % = Укупан ННИ од рибарства / Укупан ННИ x 100</p> <p>Удео рударства у % = Укупан ННИ од рударства / Укупан ННИ x 100</p> <p>Удео...сектора % = Укупан ННИ од осталих сектора/Укупан ННИ x 100</p>
-------------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак «Општине у Србији»	Приказује сруктуру привреде на локалном нивоу и допринос кључних сектора. Може се пореди са националним просеком за одређени временски период.

ВРЕДНОСТИ

Година	Удео пољопривреде у % у националном дохотку		Удео рударства у % у националном дохотку		Удео прерађивачке индустрије у % у националном дохотку		Удео грађевинарства у % у националном дохотку		Удео других сектора у % у националном дохотку	
	РС	град	РС	град	РС	град	РС	град	РС	град
2003.	18,20%	15,28%	2,58%	0,06%	28,56%	38,42%	6,98%	11,20%	46,64%	35,04%
2004.	17,26%	16,43%	3,01%	0,15%	26,18%	37,64%	7,03%	9,90%	46,48%	35,88%
2005.	16,98%	16,86%	4,95%	0,37%	27,15%	39,15%	7,33%	8,30%	43,55%	35,32%

Структура националног дохотка по делатностима

Кључна запажања

Статистички подаци показују да у структури националног дохотка на нивоу града Крушевца највећи удео имају следеће делатности. прерађивачка индустрија, грађевинарство, пољопривреда. Наведене делатности у табели збирно учествују у структури народног дохотка града Крушевца са око 65 %, док у структури националног дохотка Републике Србије наведене делатности збирно учествују са око 51 %.

Индикатор

бр. 23.

Циљ

бр.....

Активност

бр.....

ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

ИНДИКАТОР: Локацијски коефицијент запошљавања

Дефинисање

Локацијски коефицијент (ЛQ) је индекс којим се врши поређење удела неке активности дате области са уделом основне активности или удружених активности дате области. За израчунавање било којег локацијског квоцијента примењује се следећа формула. У датој формули врши се поређење регионалне економије (често је то округ) са националном економијом. Локацијски квоцијент се, такође, може користити за поређење округа са државом

Локацијски квоцијент =	Запосленост у региону у датој индустрији И за дату годину Т	Запосленост на националном нивоу у датој индустрији И за дату годину Т
	Укупна запосленост у региону за дату годину Т	Укупна запосленост на националном нивоу за дату годину Т

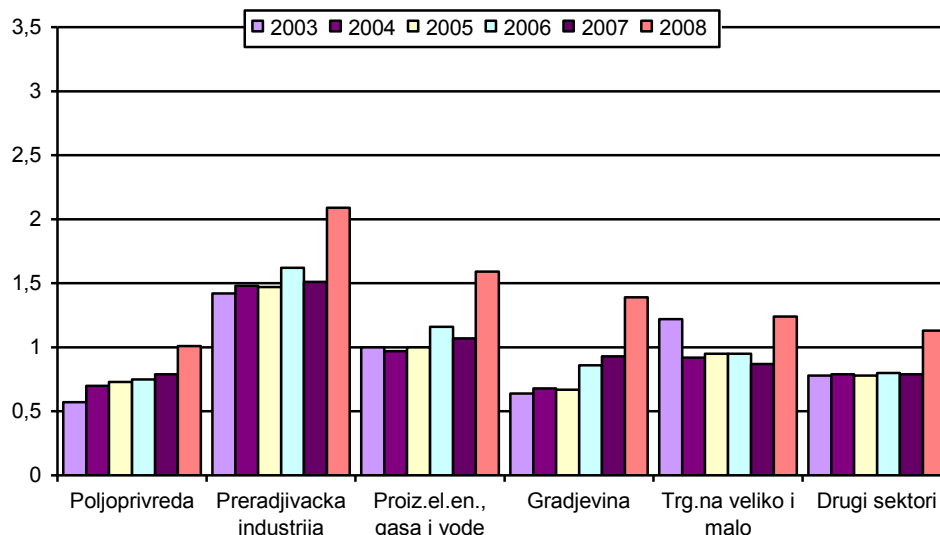
Описати тренд за последњих 5 - 6 година. Израчунајте и повезане индикаторе – ЛQ за додатну вредност и за извозну оријентисаност. Нека збирни ЛQ представља збир једне трећине три појединачна локацијска квоцијента. Објасните разлике у односу на национални просек

(сектори чији је ЛQ знатно изнад 1 и знатно испод 1). Идентификујте кључне секторе локалне економије. Упоредите резултате са националним просеком и са резултатима конкурената.

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак «Општине у Србији»	Што је већа концентрација додатне вредности у доминантној индустрији (или три кључна сектора) то је већа и осетљивост регионалних економија на глобалну ситуацију и промене у оквиру ових индустријских сектора. Већа разноврсност структуре локалне/регионалне економије генерално смањује ризик да промене у структури глобалне економије (чији су узроци изван датог региона), а посебно код индустрије, могу озбиљно дестабилизovati регионалну економију. С друге стране, специјализација може донети добробит од економије обима локалној производњи која, пак, може довести до веће продуктивности, конкурентности и економског резултата, тако да ове индикаторе треба проучавати и тумачити са одређеним познавањем и разумевањем глобалних покретача конкурентности и њиховим импликацијама на локалном нивоу.

ВРЕДНОСТИ

Локацијски коефицијент запошљавања / Година	Пољопривреда	Прерађивачка индустрија	Производња ел.енергије, гаса и воде	Грађевинарство	Трговина на велико и мало	Други сектори
2003.	0,57	1,42	1	0,64	1,22	0,78
2004	0,70	1,48	0,97	0,68	0,92	0,79
2005	0,73	1,47	1	0,67	0,95	0,78
2006	0,75	1,62	1,16	0,86	0,95	0,80
2007	0,79	1,51	1,07	0,93	0,87	0,79
2008.	1,01	2,09	1,59	1,39	1,24	1,13

Кључна запажања

У посматраном периоду, највећа концентрација запослених је приметна у прерађивачкој индустрији и велика је зависност економског система града од ње.

Индикатор бр. 24.

Циљ бр.....

Активност бр.....

ТЕМА: **ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ**

ИНДИКАТОР: **Површина пословног простора на 1000 становника изграђена претходне године**

Дефинисање

Индикатор се мери бројем м² завршеног пословног простора на 1000 становника.

Површина пословног простора на 1000 становника (м²/1000 ст.) = Укупан број м² завршеног пословног простора / 1000 становника.

Описати тренд за последњих 4 - 6 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима. Објасните разлике у односу на национални просек. Дајте податке и за повезане индикаторе. Опишите најважније инвеститоре (власт, пословна заједница, приватни сектор).

Извори података

Републички Завод за статистику, публикација – годишњак «Општине у Србији»

Институционални и правни контекст

Индикатор показује раст интензитета пословних активности. Може се користити за поређења међу општинама, регионима или са националним нивоом.

Коментар

Површина пословног простора се не води у званичној статистици Републике Србије, нити постоји у евиденцији Града, тако да није могуће одредити вредности овог коефицијента.

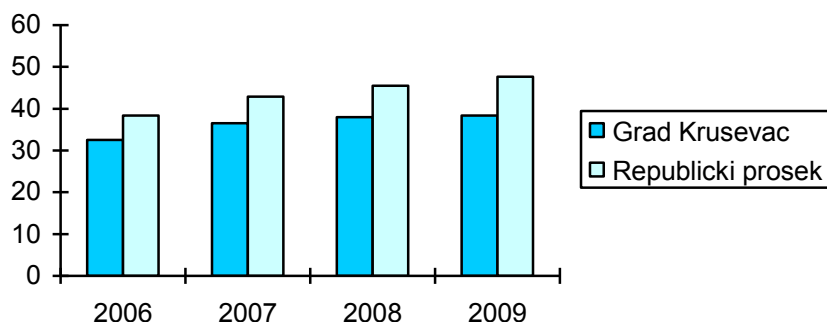
Индикатор бр.25. Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ИНДИКАТОР: Број регистрованих привредних субјеката на 1000 становника
---	---

Дефинисање	<p>Привредни субјекти су облици организовања дефинисани Законом о привредним друштвима (Службени гласник РС, бр. 125/2004), Законом о предузећима (Службени гласник СРЈ, бр. 29/96), Законом о задругама (Службени гласник СРЈ, бр. 41/96), Законом о банкама и другим финансијским организацијама (Службени гласник СРЈ, бр. 24/96), Законом о берзама, берзанском пословању и берзанским посредницима (Службени гласник СРЈ, бр. 90/94) и Законом о осигуравајућим друштвима (Службени гласник СРЈ, бр. 30/96).</p> <p>Описати тренд за последњих 6 - 10 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима. Прикажити структуру запослености и структуру регистрованих привредних субјеката по секторима. Дајте податке о порезима које плаћају локална предузећа. Објасните разлике у односу на национални просек.</p>
-------------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак «Општине у Србији» Градска управа- Одсек за финансије, привреду и екологију	Број регистрованих привредних субјеката је важан фактор који указује на економску снагу региона/општине. Међутим, додатне варијабле су неопходне како би се добила шира слика. МСП (предузећа са мање од 250 запослених) се поимају као стабилизирајући фактор економије. Иако МСП представљају фактор стабилизације локалне /регионалне економије, велика предузећа имају незаменљиву улогу у развоју локалне/регионалне економије. Предузетници који су у систему ПДВ-а могу се пратити јер се тиме гарантује да су ова предузећа сасвим извесно активна (док код других предузећа велики број може бити и не-активан).

ВРЕДНОСТИ

Бр. регистрованих привредних субјеката на 1000 становника	2006.	2007.	2008.	2009.
Република Србија	38,33	42,90	45,50	47,62
Град Крушевац	32,56	36,56	37,98	38,39

Кључна запажања

Табела показује растући тренд броја регистрованих привредних субјеката на 1000 становника у периоду 2006. до 2009., што доказује развијен предузетнички дух у Крушевцу. Највећи утицај на овакав тренд имају предузетници. У поређењу са републичким просеком, приметно је незнатно заостајање.

Индикатор бр. 26.

Циљ бр.....
Активност бр.....

ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

ИНДИКАТОР: Нето број нових предузећа на 1000 предузећа

Дефинисање

Привредни субјекти су облици организовања дефинисани Законом о привредним друштвима (Службени гласник РС, бр. 125/2004), Законом о предузећима (Службени гласник СРЈ, бр. 29/96), Законом о задругама (Службени гласник СРЈ, бр. 41/96), Законом о банкама и другим финансијским организацијама (Службени гласник СРЈ, бр. 24/96), Законом о берзама, берзанском пословању и берзанским посредницима (Службени гласник СРЈ, бр. 90/94) и Законом о осигуравајућим друштвима (Службени гласник СРЈ, бр. 30/96).

Описати тренд за последњих 6 - 10 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима. Прикажити структуру запослености и структуру регистрованих привредних субјеката по секторима. Дајте податке о порезима које плаћају локална предузећа. Објасните разлике у односу на национални просек.

Извори података

Републички Завод за статистику, публикација – годишњак «Општине у Србији»
Градска управа- Одсек за финансије, привреду и екологију

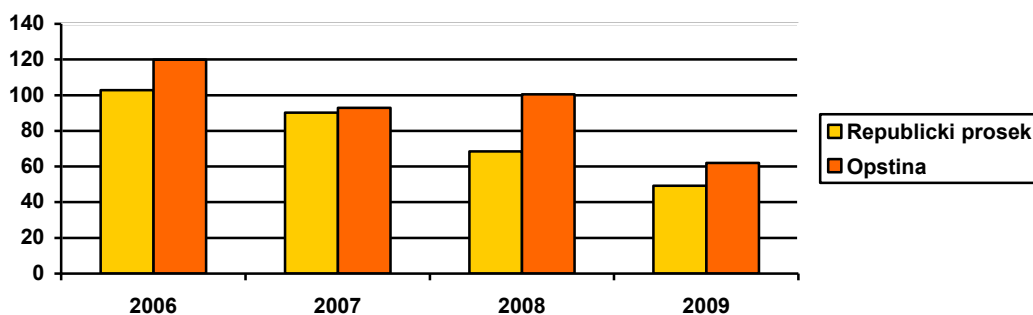
Институционални и правни контекст

Број регистрованих привредних субјеката је важан фактор који указује на економску снагу региона/општине. Међутим, додатне варијабле су неопходне како би се добила шира слика. МСП (предузећа са мање од 250 запослених) се поимају као стабилизирајући фактор економије. Иако МСП представљају фактор стабилизације локалне /регионалне економије, велика предузећа имају незаменљиву улогу у развоју локалне/регионалне

економије. Предузетници који су у систему ПДВ-а могу се пратити јер се тиме гарантује да су ова предузећа сасвим извесно активна (док код других предузећа велики број може бити и не-активан).

ВРЕДНОСТИ

Нето бр. нових предузећа на 1000 предузећа	2006.	2007.	2008.	2009.
Република Србија	102,78	90,22	68,52	49,21
Град Крушевац	119,83	92,88	100,44	61,92

Кључна запажања

Град Крушевац има већи број нето нових предузећа на 1000 предузећа, у свим посматраним годинама, у односу на Републику Србију. У 2008. години у Крушевцу је регистрован највећи број новооснованих привредних друштава (141), у односу на остале године приказане у табели, и у истој години је забележен веома мали број привредних друштава брисаних из регистра (28). Број новооснованих привредних друштава у граду Крушевцу у 2009. години је, такође, био велики (126), али је, као последица светске економске кризе, знатан број предузећа отишао у стечај (52), тако да је у односу на 2008. годину тренд био негативан.

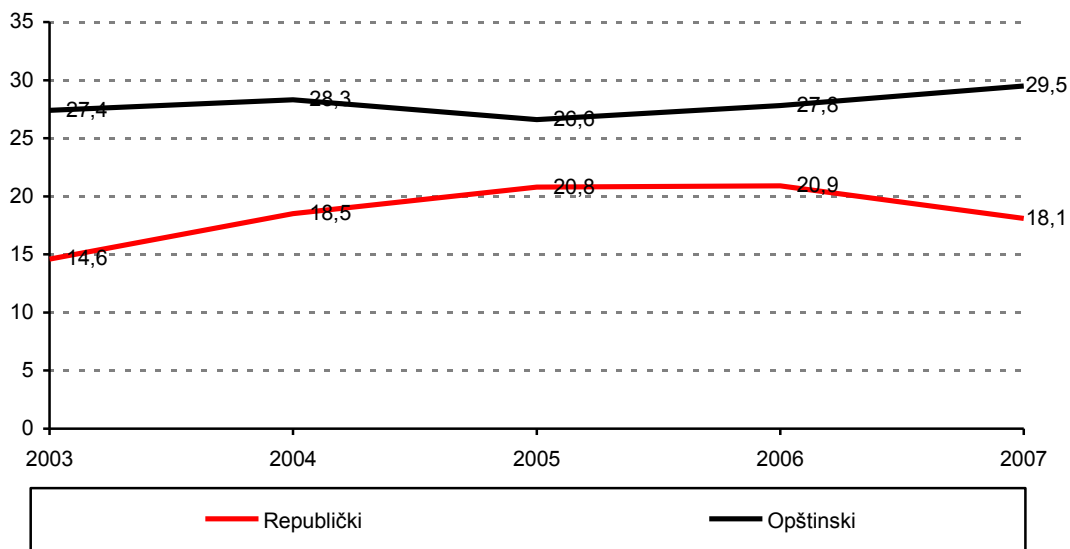
Индикатор бр. 27. Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ИНДИКАТОР: Укупна активност, стопа запослености и незапослености
---	--

Дефинисање	<p>Стопа активности представља проценат активног становништва у укупном становништву од 15 година и више.</p> <p>Стопа запослености представља проценат запослених лица од укупног броја становништва од 15 и више година.</p> <p>Стопа незапослености представља проценат незапослених лица од укупног броја активног становништва.</p> <p>Активност. Пописом становништва, као и у другим значајним статистикама, становништво се дели на активно становништво, лица са сопственим приходом и издржавана лица. Активно становништво чине лица од 15 и више година која се баве својим занимањем, незапослена лица која су у потрази за запослењем и лица која привремено не обављају своје запослење јер су на паузи због служења војне обавезе (активна лица која се не баве својим занимањем). Занимање подразумева спровођење одређене делатности од које се живи. Категорија лица са сопственим примањима састоји се од лица која се не убрајају у категорију активног становништва, али имају редовне приходе за живот, као што су: пензије (старосне, инвалидске, породичне, итд.), приходи од некретнина (издавање објеката за становање, кућа, земљишта, пословних објеката, итд.), и други лични приходи (инвалиднина, социјална помоћ, алиментација, стипендије, итд.). Издржавана лица су сва лица без сопствених средстава за живот или са недовољним средствима за живот и издржавају их родитељи, супружници, рођаци или друге особе укључујући и правна лица.</p> <p>Опишите стопу активности, стопу запослености и незапослености у последњих 6 – 10 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима. Опишите структуру незапослености. Објасните разлике у односу на национални просек</p>
-------------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
	Ове индикаторе би требало заједно тумачити како би се добила општа макроекономска слика о условима тржишта радне снаге на регионалном нивоу. Запосленост и стопа активности указују на величину регионалне економије у смислу доступне радне снаге и показују интензитет којим локално становништво учествује у економији. Не треба посебно објашњавати значење стопе незапослености.

ВРЕДНОСТИ

Стопа незапослености	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
Република Србија	14,6	18,5	20,8	20,9	18,1
Град Крушевац	27,4	28,3	26,6	27,8	29,5

Стопа запослености	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Република Србија	28,69	32,44	24,46	23,28	31,68	31,63
Град Крушевац	26,79	28,87	23,99	22,59	21,73	20,98

Стопа активности	попис 2002.
Република Србија	79,61
Град Крушевац	79,51

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Број становништва старости 15 и више година, који је коришћен за израчунавање стопе запослености и активности, је званични податак Републичког завода за статистику (попис 2002.) и за све године је исти.

Кључна запажања

Стопа незапослености је на нивоу града Крушевца у континуитету, од 2003. до 2007. године, већа од стопе незапослености на нивоу републике. Највећа стопа незапослености забележена је у 2007. години.

Стопа активности није урађена имајући у виду да се могу користити подаци за 2002. годину.

Индикатор бр. 28. Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ИНДИКАТОР: Фискални капацитет општине – Остварење изворних прихода (фискалних облика) по глави становника
--	---

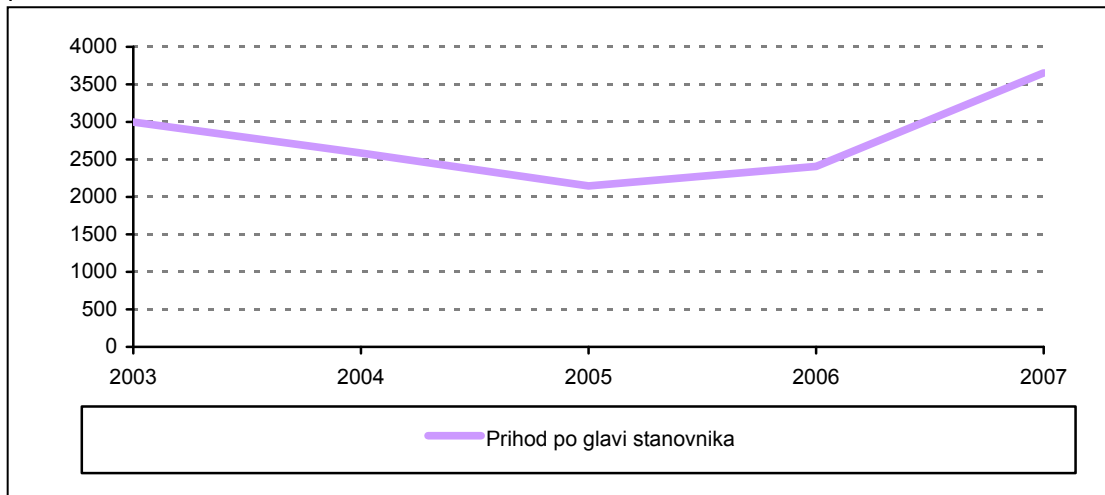
Дефинисање	<p>Утврђивањем категорије изворних прихода, јединицама локалне самоуправе у Републици Србији омогућено је да, у зависности од своје финансијске снаге, односно фискалног капацитета којег поседују, могу самосталним увођењем пореских, али и остваривањем непореских облика јавних прихода, финансирати изворни делокруг јавних послова. Фискални капацитет представља способност да се употребом различитих инструмената пореске политике оствари одређен износ буџетских прихода неког јавно-правног ентитета. Фискални капацитет зависи од достигнутог степена материјалног богатства општине или града, односно од обима и структуре пореске основице на коју се може прописивати одређена пореска обавеза и остваривати јавни приходи. Већа снага фискалног капацитета ствара могућност за обезбеђење више средстава у буџету из кога се може финансирати стратешки развој општине или града. Његова снага пружа могућност и за улазак у процес задуживања, односно коришћења механизма додатног «ушприцавања» средстава којим ће се убрзати реализација планираних, али и завршетак започетих инвестиционих активности у заједници. По истом институционалним оквиром, фискални капацитет може представљати поуздан индикатор који ће указивати на достигнути степен и динамику пада/раста материјалног богатства општине или града у одређеном временском периоду.</p> <p>Опишите и анализирајте показатеље у последњих пет година. Препорука је да се користе остали корелациони индикатори. У том смислу, могу се описати и анализирати показатељи који су везани за кретање остварења: 1) прихода од пореза на имовину (на непокретности) по глави становника, 2) уступљених пореза по глави становника и 3) пореза на зараде по глави становника. Поред тога, ове резултате можете компарирати са осталим општинама или градовима у Србији које имају сличне демографске и социо-економске карактеристике. Опишите (утврдите) разлике.</p>
-------------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Одлуке о завршним рачунима буџета за 2003., 2004., 2005., 2006 и 2007. годину.	Општинама и градовима у Србији је, преко утврђивања права на остварење изворних прихода, дат одређен степен фискалне аутономије, која је, у односу на претходни период, ојачана “превођењем” пореза на имовину (на непокретности) међу изворне приходе локалних власти, али и преносом права на вршење послова њиховог пореског администраирања (видети чланове 6, 8 и 61 Закона о финансирању локалне самоуправе). По

	<p>Закону о финансирању локалне самоуправе, следеће врсте прихода могу се узети као фискални облици прихода (фискалитети) којим се може мерити фискални капацитет општине или града:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. порез на имовину (на непокретности); 2. локалне комуналне таксе; 3. накнада за коришћење грађевинског земљишта; 4. накнада за уређивање грађевинског земљишта; 5. приходи по основу самодоприноса. <p>Употребом изворних прихода, оне могу остваривати своје, како краткорочне, тако и дугорочне циљеве: увођењем фискалних обавеза или пружањем олакшица по том основу, имају полуге којим могу утицати на временски, просторни, распоред по делатностима и зонама одређених економских и некономских активности што се одвијају на њиховом подручју - њима се могу и интернализovati одређени негативни екстерни ефекти, кориговати урбанистичка, комунална и друга постојећа решења, али водити и дугорочна, развојна политика локалне заједнице.</p>
--	--

ВРЕДНОСТИ

		2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
1	Укупно остварење фискалних облика изворних прихода	392.793.207	337.671.289	279.113.326	311.175.357	470.468.463
2	Број становника	130.987	130.626	130.083	129.370	128.758
3	Приход по глави становника (1/2)	2998	2585	2145	2405	3653

Кључна запажања:

Град Крушевац се карактерише релативно високим приходом и буџетом, који се и значајној мери остварује из сопствених изворних прихода.

Удео остварених сопствених прихода је знатно већи у односу на највећи број општина у Србији.

Индикатор бр.

29.

Циљ бр.....

Активност

бр.....

ТЕМА: **ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ**

ИНДИКАТОР: **Степен задужености општине**

Дефинисање

Задуживање је посебан облик дужничко-поверилачког односа у коме неки субјект врши узимање средстава од других приватно-правних или јавно-правних ентитета ради финансирања или реализације одређених циљева, уз услов да се позајмљена средства, након истека одређеног временског периода, врате повериоцу уз плаћање одређеног износа камате. По правилу, држава се задужује да би у датом временском року отклонила неравнотежу која може настати између приходне и расходне стране њеног буџета, за финансирање ванредних, непредвиђених догађаја и расхода који могу настати по том основу, за улагање у инвестиције чијом реализацијом ће се створити бољи економски, али и други услови за живот и рад грађана, односно привредних субјеката, као и за улагања у друге намене или пројекте којима ће се подстицати, односно стварати предуслови за бржи развој земље. Из «пресека» искустава развијених земаља, јединце локалне самоуправе могу се задуживати само за покривање капиталних јавних расхода. Поред овог вида задужења, јединицама локалне самоуправе се може дозволити и задуживање ради покривања дефицита текуће ликвидности. Степен задужености буџета јединице локалне самоуправе указује на то колико носиоци политике имају «простора» за узимање додатних средстава којим се могу реализовати одређени капитални пројекти који ће бити у функцији остварења стратешких или развојних циљева општине/града.

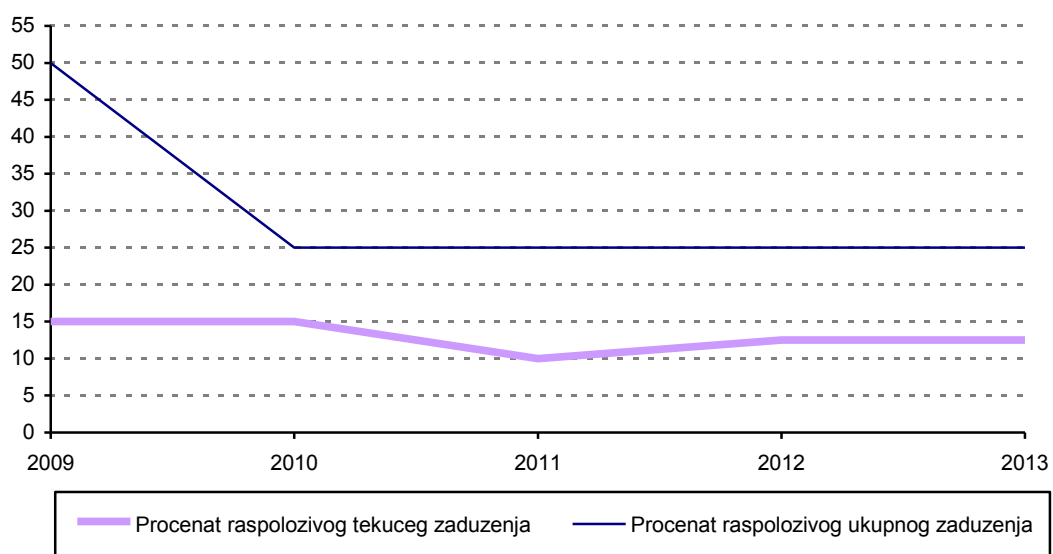
Анализирајте показатеље расположиве маргине задужења у наредних пет година. Препорука је да се користе остали корелациони индикатори. У том смислу, могу се описати и анализирати показатељи који су везани за остварење или процену остварења: 1) процента суфицита текућег дела буџета, 2) процента учешћа изворних прихода у остварењу буџета, 3) процента учешћа уступљених прихода у остварењу буџета, 4) кретања остварења уступљених и изворних прихода по глави становника у последњих пет година и 5) процента учешћа наменских прихода у буџету.

Извори података	Институционални и правни контекст
<ul style="list-style-type: none"> - Одлука о завршном рачуну буџета за 2008. годину. - Подаци општинске или градске службе за трезор о обиму и структури задужености буџета. - Одлука о буџету за 2009. годину. - Меморандум о буџету за 2009. и наредне две фискалне године. - Пројекција прихода и примања буџета за период од 2009. до-2013. године. 	<p>Законом о јавном дугу (видети чланове 33-38) регулисани су услови и висина задужења локалне самоуправе у Републици Србији. У току буџетске године, задуживање за финансирање дефицита краткорочне ликвидности не сме прећи 5% укупно остварених прихода буџета у претходној години. С друге стране, извршено је раздвајање у утврђивању висине укупног дуга и дозвољеног износа отплате ануитета у једној буџетској години: а) износ неизмиреног дугорочног задужења за капиталне инвестиционе расходе не може бити већи од 50% укупно остварених текућих прихода буџета општине/града у претходној години; б) износ главнице и камате који доспева у свакој години на сва неизмирена дугорочна задуживања не може бити већи од 15% укупно остварених текућих прихода буџета општине/града у претходној години. Поред узимања кредита, јединицама локалне самоуправе дато је право да се могу задуживати и емитовањем хартија од вредности. Ово право дато је под условом да те хартије могу искључиво куповати Република Србија и финансијске институције под које спадају банке, друштва за осигурање, брокерско-дилерска друштва, пензиони фондови, инвестициони фондови и штедионице. Имајући у виду да задуживање локалне самоуправе има превасходно капитални карактер, средствима јавног зајма може да се реализује финансирање изградње, одржавања и реконструкције комуналне инфраструктуре, објеката и опреме у области образовања, културе, спорта, рекреације, здравства, социјалне заштите и других потреба од капиталног интереса за заједницу, које су, пре свега, утврђене у оквиру изворних надлежности локалних власти. Задуживање ради покривања дефицита текуће ликвидности има краткорочан карактер – средства се морају вратити у истој буџетској години у којој су узета.</p>

ВРЕДНОСТИ

		2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
1	Остварење или процена остварења ТЕКУЋИХ прихода буџета за посматрану буџетску годину	401.226.860	433.325.009	476.657.510	538.622.986	619.416.434
2.1	15% остварења или процене остварења текућих прихода буџета за посматрану буџетску годину (1 X 15 / 100)	60.184.029	64.998.751	71.498.626	80.793.448	92.912.465
2.2	Износ главнице и камате који доспева у посматраној години					
2.3	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У АПСОЛУТНОМ ИЗНОСУ (2.1 – 2.2)	60.184.029	64.998.751	71.498.626	80.793.448	92.912.465
2.4	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У РЕЛАТИВНОМ ИЗНОСУ - % УКУПНИХ ТЕКУЋИХ ПРИХОДА БУЏЕТА (2.3 / 1 X 100)					
3.1	50% остварења или процене остварења текућих прихода буџета за посматрану буџетску годину (1 X 50 / 100)	200.613.430	216.662.504	238.328.755	269.311.493	309.708.217
3.2	Укупан износ неизмиреног дугорочног задужења буџета општине или града за капиталне инвестиционе расходе					

3.3	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У АПСОЛУТНОМ ИЗНОСУ (3.1 – 3.2)	200.613.430	216.662.504	238.328.755	269.311.493	309.708.217
3.4	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У РЕЛАТИВНОМ ИЗНОСУ - % УКУПНИХ ТЕКУЋИХ ПРИХОДА БУЏЕТА (3.3 / 1 X 100)					

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Пројектовање прихода за посматрани период извршено је на основу макроекономских показатеља Републике Србије утврђених Меморандумом и Ревидираним меморандумом о буџету и економској и фискалној политици за 2010.годину са пројекцијом за 2011,2012. и 2013. годину

Кључна запажања

Град Крушевац није кредитно задужен.